

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

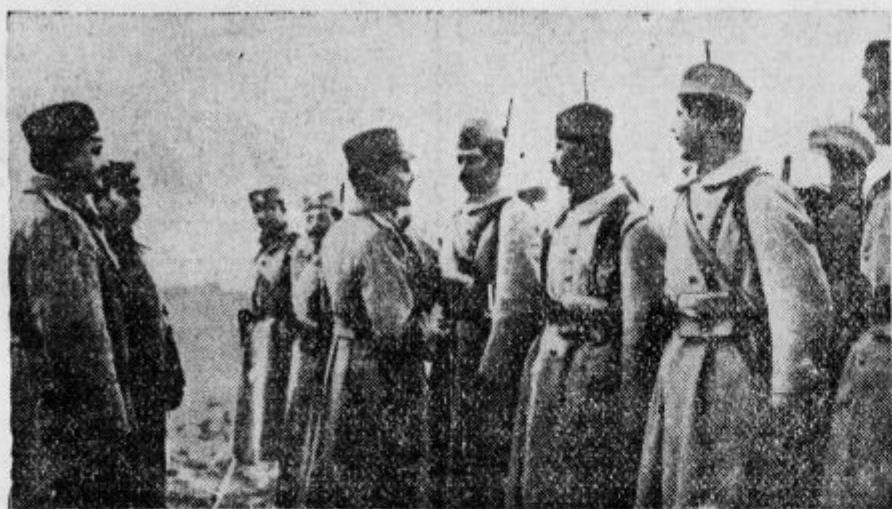
SCLOVENECE

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Tja na Vido - otok smrti...

Danes se bo naš kralj poklonil mrtvim junakom, ki so pred 17 leti umrli za svobodo domovine



Nj. Vis. regent Aleksander v razgovoru z vojniki na Krfu, aprila 1916.

10. aprila 1916

Z vero v Boga verujem v vstajenje domovine

Ljubljana, dne 7. okt. 1935.

Danes, v soboto rano zjutraj se bo zasidral »Dubrovnik« pred otokom Krkom, kjer spijo na treh pokopališčih žrtve, padle za svobodo naše domovine. Ko se bo kralj Aleksander spoštljivo poklonil tem nemim junakom iz komaj prošle dobe in se jim bo v imenu svoje države in svojega naroda zahvalil za njihovo mučeniško po-
žrtvovalnost, iz katere je vzklila narodna svoboda, se bomo tudi mi združili s svojim vladarjem in se spomnili teh borec, ki so junasko umirali, da bi bila domovina zopet svobodna. In pred našimi očmi bo zopet oživila vsa ta epopeja zadnjega poglavlja v zgodovini naše narodne osvoboditve in zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev, epopeja, ki se je začela s priznjo jasno izpovedjo Narodne skupščine v Nišu dne 23. avgusta 1915, ki je v junaskem poletu sprejela boj za obrambo domovine ter si dala usodopolne in odrešujoče smernice v naslednji zgodovinski resoluciji:

Narodna skupščina je vzela na znanje vladno izjavo in sprejela tudi druga obvestila, ona se spoštljivo klanja padlim junakom in ponavlja, da je in ostane odločena, da borbo za osvoboditev in za zedinjenje srbsko-hrvatsko-slovenskega naroda nadaljuje na strani svojih zaveznikov in za ceno žrtve, ki so neobhodno potrebne za obrambo življenjskih interesov našega naroda. Ona odobrava vladno izjavo in prehaja na dnevni red.

Na dnevni red! Mi vsi vemo, kaj je bil ta dnevni red, ki si ga je dala v imenu naroda Narodna skupščina v Nišu. Borba na življenje in smrt. Sledile so junaske zmage, sledilo je tudi trpljenje, prišli so dnevi zmagoslavja, sledili so tužni dnevi nesreče, prišla je tudi pretresujoča pot preko albanskih gor, prišel je — Krf.

Prišel je Krf. Kraljevska družina je šla korak za korakom ob strani armade, se ž njo veselila, ž njo tudi trpela, ž njo napravila strašen križev pot na jadransko morje in ostala pri njej, ko je našla prvo zavetišče na otoku Krku.

Vendar v kljub prestalemu trpljenju, v kljub temi bodočnosti, niti narod, niti njegov kralj nista izgubila iskrene vere in zaupanja v pravičnost pravde, za katero je izteklo že toliko krvi. Ramena so se morebiti klonila pod bremenom trpljenja, a duše niso nikdar klonile. Zato je pa mogel takratni prestolonaslednik Aleksander dne 10. aprila 1916, ko se je bližala Velika noč, pozdraviti junaske borec na Krku s sledečim prekrasnim armadnim poveljem:

»Kristus je od mrtvih vstal, junaki!»

S tem najlepšim krščanskim pozdravom vas pozdravljam, dragi moji junaki, v teh izredno

težkih in mukepolnih časih, ko pričakujemo današnji svetli praznik Kristusovega Vstajenja, daleč, daleč od naše ljubljene domovine, daleč od vaših milih in dragih.

Naj se iz vaših prsi nikdar ne dvigne vzdihljaj, naj se po vaših obledelih licih ne zablišči nikdar kakšna solza žalosti, naj se nasprotno iz vaših ust sliši samo ena trdna odločna beseda: Borba do zmage in do zrušitve sovražnika, borba do vstajenja Srbije in do osvoboditve vsega srbskega in jugoslovanskega naroda.

Z vero v Vstajenje Kristusovo, z vero v vsajenje Srbije in prepričan, da boste, junaki, do poslednjega diha vztrajali v najtežavnejših dolžnostih, ki vas še čakajo. Vam, junaki, voščim vesel praznik Kristusovega Vstajenja z velikonočnim pozdravom:

Kristus je od mrtvih vstal, moji veliki junaki! Živela hrabra srbska vojska.

Po 17 letih se prestolonaslednik Aleksander kot kralj Jugoslavije vrača na oni zgodovinski prostor, kjer je s trdno vero v Boga in v rodoljubnost svojega naroda proroško napovedal vstajenje svojega naroda.

Proti Krku...

Krf, 6. okt. (a) Grški torpedni rušilec »Spece«, ki je v stalni brezžični zvezi z rušilec »Dubrovnik«, je dobil vest, da je »Dubrovnik« pasiral korintski prekop davi ob 8. Na obeh straneh prekopa se je zbrala velika množica ljudi in priredila burne ovacije.

»Dubrovnik« prispe na Krf že drevi, toda Nj. Vel. kralj in kraljica Jugoslavije se bosta izkrcala šele jutri. Sporočeno je, da potujeta Nj. Vel. kralj in kraljica v najstrožjem incognito in da se ustavita na Krku zato, da položita vence na grobove bojnikov na Vido. Toda krško prebivalstvo vzlic temu in iz lastnega nagiba pripravlja jugoslovanske-mu kraljevskemu uparu sijajen sprejem.

Maksimoz pozdravlja

»romarja, ki je prišel počastiti one, ki so umrli za domovino«

Davi ob 9 so prispeli na torpednem rušilecu »Spece« na Krf grški zunanji minister Maksimos, poslanik kraljevine Jugoslavije g. Hristič, ravnatelj političnega oddelka zunanjega ministrstva Gafos in ravnatelj tiskovnega oddelka zun. ministrstva Betos. V krški luki so zunanjega ministra in jugoslovanskega poslanika sprejeli podpredsednik vlade general Kondilis in zastopniki grškega in jugoslovanskega tiska. Zunanji minister Maksimos je dal dopisniku Avale tole izjavo:

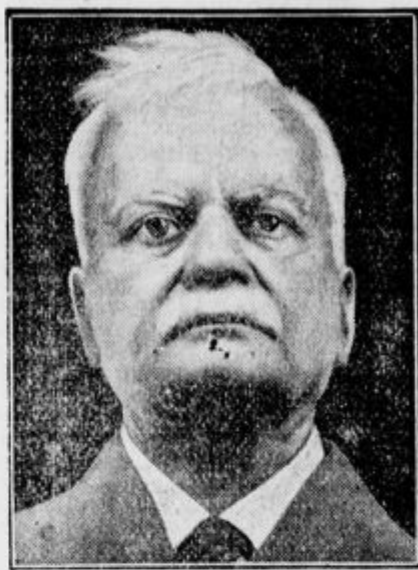
Veselim se, da sem na Krku, to veselje je pa še večje zaradi razlogov, ki sem zaradi njih prišel sem. Jutri o vrlo prebivalstvo tega otoka pozdra-

vilo v svoji sredi vladarski par države, ki nam je zmerom bila draga in s katero nas vežejo spomini na skupno slavo in srečo in s katero bomo vedno živeli v najožjem prijateljstvu. Nj. Vel. kralj Aleksander I. prihaja na Krf kot skromen romar, da izkaže čast svojim rojakom, ki so tu umrli. Ustavil se bo na Krku za nekaj ur, da se pokloni njihovim manom. Naš gost Nj. Vel. Aleksander je izrazil željo, da ne bi bil predmet uradnih sprejemov. Njegovo Veličanstvo ne želi, da bi bilo njegovo bivanje sprejeto s sijajem uradnega kraljevskega obiska. Zato na žalost ne moremo storiti tistega, kar bi v drugačnih razmerah mogli storiti, da izkažemo čast Nj. Vel. kralju Jugoslavije in kraljici. Toda prebivalstvo Krka bo imelo priložnost izkazati čast in manifestirati svoje spoštovanje do Nj. Vel. Veličanstev ter tako pokazati, da prijateljstvo, ki družijo obe državi, ni samo prijateljstvo njihovih uradnih zastopnikov, temveč da navdaja in navdušuje tudi široko prebivalstvo obeh držav.

Atene, 5. okt. (a) Vsi nocojšnji atenski listi posvečajo tople uvodnike vožnji Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljice Marije na Krf. Ne glede na politično obeležje vsi listi pozdravljajo Nj. Vel. kralja Aleksandra kot iskrenega prijatelja grškega naroda.

Naistarejši grški list »Estia« ima Nj. Vel. kralja Aleksandra posvečen velik uvodnik, v katerem med drugim pravi:

Jugoslovanski vladar plove danes po grških vodah na Krf, da se pokloni manom srbskih herojev na otoku Vido pri Krku, kjer so umrli, zrušeni od trpljenja, prestaneja pri prehodu čez Albanijo, ko so morali zapustiti svojo domovino, ki jo je tuje preplaval. V tistem tragičnem trenutku, ko je moral srbski narod, izčrpan po tolikih nadčloveških



Zaimis, predsednik grške republike.

naporih, zapustiti svojo rodno zemljo, noseč s seboj v tužno v svojem srcu neizbrisno sliko domovine, se srbski narod v Grčiji na zavedal med tujci. Krf ga je bratski sprejel in postal začasen sedež nove kraljevine, ki se je postopoma porajala pod žezlom slavnega in legendarnega kralja Petra. Krško gledališče je postalo za dolgo vrsto mesecev shajališče zastopnikov srbskega naroda, ki je neomajno veroval v končno zmago velike Jugoslavije. Ne samo Krf, vsa Grčija je dom Nj. Vel. kralja Aleksandra.

Cepprav ima jutrišnji obisk prav za prav samo neuradni značaj, je vendar ta obisk pomemben, ker se bo Nj. Vel. kralj poklonil tistim, ki so dali svojo kri in življenje kot dokaz velike nacijske vere v zedinjeno Jugoslavijo. Vsa Grčija je izredno srečna, da more pokazati Nj. Vel. Aleksandru in njegovemu narodu najiskrenejša čustva prijateljstva in ljubezni celokupnega grškega naroda.

Pomirjen Balkan

Se ta mesec bodo podpisani prijateljski pakti med Turčijo in balkanskimi državami

Bukarešta, 6. oktobra. AA. Uradno poročajo, da bo še ta teden podpisan pakt prijateljstva in arbitraže med Romunijo in Turčijo. Pakt bodo podpisali, ko pride romunski zunanji minister Titulescu v Ankaru. V tukajšnjih političnih krogih naglašajo, da bo ta pakt podoben večini prijateljskih in arbitražnih paktov, sklenjenih v okviru Društva narodov. Vendar je pa zanimivo omeniti, da bo ta pakt ne samo formalnega značaja, temveč bo tudi vidno znamenje, da je zadnje čase napetost na jugovzhodu Evrope ponehala. Ta pakt bo tudi brez dvoma olajšal vršeno se pogajanja za sklenitev črnomorskega pakta.

Te vesti iz romunskega vira so po pisanju današnjih pariških jutranjnikov v francoskih uradnih krogih zelo ugodno sprejeli, ker je Francija prepričana, da bi balkanski Locarno zagotovil mir in napredek v enem izmed najbolj občutljivih delov Evrope.

Bolgarija - Jugoslavija Ustanovitev jugoslovansko-bolgarskega prijateljskega društva v Soliji

Solija, 6. okt. (a) Snoči se je vršila v veliki dvorani Slovenskega društva ustanovna skupščina bolgarsko-jugoslovanskega društva v Soliji. Na skupščini so sprejeli društvena pravila in izvolili upravo.

Takoj po otvoritvi skupščine je javni delavec in bivši minister Dima Kazašov prečital brzojavke med bolgarsko-jugoslovanskim društvom v Soliji in kraljem Aleksandrom in kraljem Borisom ter jugoslovansko-bolgarsko ligo v Beogradu. Čitanje brzojavk so prisotni sprejeli z burnim ploskanjem.

Pri čitanju društvenih pravil se je prijavilo k besedi več članov, med njimi bivši minister Gregor Vasiljev, rezervni podpolkovnik Peter Drvinov, poslanec dr. Gregor Dimitrov, bivši pooblaščen minister dr. Boris Bazov in drugi.

Nato je skupščina soglasno sprejela pravila društva. Pravila pravijo, da si je društvo nadelo

nalogo vsestransko proučiti in spoznati Jugoslavijo, da se doseže zblizanje in sodelovanje med vsemi južnimi Slovani. Rezervni podpolkovnik Peter Drvinov je govoril o nalogah bolgarsko-jugoslovanskega društva v Soliji med drugim dejal, da so Bolgari in Jugoslavi pred splošno nevarnostjo, in zato se morajo združiti.

Nato je skupščina sprejela pravila in izvolila upravo. Predsednik društva je Dimekazašov, javni delavec in bivši minister, člani pa rezervni general Peter Midilov, dr. Vera Pločeva, bivši minister Petkov Stainov, industrijec Velizar Pejev, inž. Jordan Dančev, dr. Ljuben Rušev, odvetnik Peter Ivanov, poslanec dr. Dimitrije Drenski, rezervni polkovnik Mihael Tanev, književnik Konstantin Petkanov, novinar dr. Asen Bozanov, podpredsednik sobranja Nikolaj Zaharijev, trgovec Vlada Georgijev, bivši minister Mihael Madjarov in univ. prof. dr. Dimitrije Mihalčev.

Na snočnji skupščini so povedali, da je večeraj in predvečerašnjim prišlo mnogo kmetov v uredništvo časopisa »Zveno« in izjavilo, da so goreči zagovorniki bolgarsko-jugoslovanskega zblizanja ter izrazilo željo, naj jih vpišejo med člane društva.

Kako pomiriti Nemce in Poljake?

Berlin, 6. oktobra. AA. Poljski zunanji minister Beck je dal zastopnikom nemške agencije izjavo o razmerju med Nemčijo in Poljsko. Dejal je, da je v interesu miru predvsem potrebno normalizirati in zboljšati odnose med sosednjimi si državami. Osebnosti stiki med odgovornimi državniki, je naglasil Beck, so glavni činitelji za zboljšanje teh odnosov. To velja tudi za razmerje med Nemčijo in Poljsko. Beck je izrazil nado, da se bodo sporna vprašanja med Poljsko in Nemčijo dala urediti v duhu mirnega sosedstvenega sožitja.

Dunajska vremenska napoved: Mirno milo vreme. Čez dan pretežno jasno. V dolinah jutranje megla.

Anglija in razorožitev

London, 6. oktobra. AA. Konservativni organ »Morningpost« komentira potek kongresa konservativne stranke in resolucijo, ki poziva vlado, naj okrepi obrambo britanskega imperija, ter pravi: Vojska in pomorska moč Velike Britanije v primeri z drugimi velesilami rapidno pada. Bilo bi blazno razorožiti se sprčo takšnih razmer. Socijalistični in internacijski vpliv je poguben, tembol, ker sega že celo v vlado. Če bi bila Anglija leta 1914. toliko prestala, kakor sta morali Francija in Belgija pretrpeti na zasedenem ozemlju, bi te lažne teorije ne mogle niti trenutek več obstajati, tudi ne na socijalistični platformi, še manj pa v nacionalni vladi. Najnovejši dogodki v Evropi dokazujejo, da so te zmotne že predolgo na površju v deželi; zato izpolnjuje konservativna stranka samo svojo zgodovinsko dolžnost, če postavi vlado in deželo k opreznosti pred njimi.

Tudi »Daily Mail« odobrava sklepe kongresa konservativne stranke in pravi, da imajo ti sklepi namen zagotoviti varnost imperija in svetovni mir.



Težak prehod srbske vojske — beguncev preko Drima.

Cerkev in narodno zdravje

Danes se vsepovsod po svetu vrši intenzivna propaganda v smislu evgenetike in narodnega zdravja. Gibanje za zdravje mladino in higijenične razmere med ljudstvom moramo skozi in skozi pozdravljati, zlasti se, ko vemo, kako ogromno veliko je delo, ki ga tudi sama katoliška cerkev v tem pravcu vrši. Opozorimo le na napore, ki jih cerkev leto za leto doprinese za čistost in neomadeževanost krščanskega družinskega življenja.

Opozorimo v prvi vrsti na izredno pomembnost že vsakodnevne dušnega pastirstva. Pogosto prejetje svetih zakramentov že samo na sebi navaja krščanske zakonice, da uravnava svoje življenje v skladu z večnimi božjimi zakoni. Kolikokrat slišimo iz prižnice govore o družinskem življenju, ki vernikom dajejo mnogo plemenitih pobud. Verski pouk v soli, zlasti v zadnjih letih in skrb za čistost in neomadeževanost življenja doraščajoče mladine je v najtežji zvezi s tem, da mladina ohrani in prinese v zakon neizčrpano in nepokvarjeno mlado silo. Ali ni že samo češčenje sv. Alojzija in drugih mladostnih svetniških vzornikov med katoliško mladino vzgojilo nešteto pravih junakov močne volje in junaškega samopremagovanja nižjih nagonov in hotljivosti. Katoliški dušni pastirji mlade zaročence s primernim poukom skrbno pripravljajo na zakrament sv. zakona. Velikokrat je katoliški duhovnik edini, ki mladim ljudem da ne samo primernih nasvetov za duhovno rast, ampak tudi za telesno zdravje v bodočem težkem zakonskem poklicu. V tistih farah, kjer je živo versko življenje lepo razvito, se morejo predpostavljati pogoji za uspešno naravno zdravje in zdrav razvoj bodočega rodu, kakor bi ga težko mogla doseči še tako vneto zgolj higijenična zdravstvena propaganda.

Prav tako je neprecenljivo delo, ki ga vrši cerkev s svojimi verskimi organizacijami in kongregacijami, bodisi fantov, kakor deklet, kjer se ponovno obravnava delikatno vprašanje bodočega zakonskega življenja. Mnoge kongregacije so naravnost idealna indirektna priprava na bodoči zakrament sv. zakona. Prav tako je tudi v kongregacijah za žene vedno znova na programu govor o zdravem družinskem življenju. Pa tudi sicer je težko najti kako ostalo cerkveno organizacijo, ki ne bi med drugim pospeševanjem vplivala na zdravje družine. Ta namen imajo na primer vse katoliške karitativne organizacije, zlasti Vincencijeve družbe. Velike katoliške manifestacije, kakor so katoliški dnevi in evharistični kongresi, se vedno znova izčrpno pečajo s problemom naravnega in naravnega zdravja katoliške družine. Kdo bi mogel podati le približno statistiko tega, koliko znotraj in zunanje razvrstani zakonov in dru-

žin popravi samo en ljudski misijon v far! Kdo presteje tihše čudeže milosti, ki se pokažejo med narodom po dobro opravljenih duhovnih vajah, ki jih opravijo pojedinci, ali večkrat celi stanovi. Koliko prisrčnih pastirskih pism so že naslovili naši škofje na krščanske družinske očete in matere! Do zadnje gorske vasice gre njihov glas, kjer jih ljudstvo z zapanenjem in hvaležnostjo sprejema.

V prvi vrsti moramo v tej zvezi omeniti veliko papeško encikliko »Casti connubii«, ki jo je sveti oče naslovil vsemu krščanskemu svetu, da bi obnovil in poglobil pravo krščansko družinsko življenje. Vsi dobro misleči so to encikliko sprejeli kot zarez svetle jasnosti sredi neštetihi zmot, ki so se v zadnji dobi porodile o družini in o zakonu. Okrožnica je prišla v čas, ko je boljševistična svetovna propaganda s svojim materializmom, ki razdira vsako družinsko življenje, po stoterih kanalih zastrupljala vse ljudske plasti in vse narode. Pijsva enciklika ni bila samo opomin, ampak je postala vodilo sredi zablod moderne družbe, ki se je oddaljila od svetlih tradicij zdravega človeštva in pričela eksperimentirati z raznimi tovarišskimi zakoni, ter odpirati vrela pogube prav pri koreninah narodnega zdravja. Enciklika ne propušča nikakega dvoma o pravih zahtevah, ki jih stavlja zakon in družina na človeka, ampak terja junaštvo in žrtve, iz katerih edino klije veličina in moč vsakega naroda. — Nekaj let pozneje je v novi okrožnici iz istih paneževih ust padla beseda, da je treba industrijskemu proletariatu ustvariti človeka vredne življenjske pogoje, kar je z drugimi besedami, da mu je treba omogočiti naravno in zdravo družinsko življenje.

V tej zvezi moramo povdariti, da nauk katoliške cerkve skozi in skozi vpoštevata, je v soglasju z vsemi znanstvenimi dognanji. Sai evgenetična znanost čete ravna med dobrimi katoličani mnogo odličnih učencev, katerih znanstvene izsledke priznavajo in vpoštevajo brez pridržka tudi izvenkatoliški krogi. Opozorimo le na znanega nemškega učenika Hermana Muckermanna, čigar znanstvene zasluge na polju evgenetike so pred nedavnim časom prinesli tudi angleški in italijanski zdravnik.

Pri delu za narodno zdravje ni katoliška cerkev nikdar odpovedala. Svoje vzvišeno poslanstvo vrši vsepovsod, kamor sega njen vpliv tudi še danes. Kajti ona sama se smatra za božjo družino, ki črpa svoje sile iz globlin zemlje ter krvi in milost iz višin neba in svojih velikih verskih skrivnosti. Cerkev se sama naziva mater, ki svojim vernikom stavlja pred oči podobo svete družine kot pravi vzor vsake krščanske družine.

Za poplavlence

Gospod ban drav... ovine je za poplavljenec v Strugah razen... vlnjenih zneskov v gotovini naklonil pol vagona beltske semenske pšenice in pa dva brzojarinika za kuhanje onega krompirja, ki še ni začel gniti, pa je v nevarnosti, da se hitro pokvari, da ga na ta način konzervirajo za živinsko krmo. V ta namen naj se kuhan krompir z batom stlači v kadi in obenem osoli. Na 10 cm debelo plast je raztrositi prgiščje soli. Krompir, ki že razpada vsled gnitja in razširja smrad, je pa za krmo neuporaben in se ga naj kompostira, ravnotako korusa, ki je bila dalj časa pod vodo.

V Strugah...

Kraljevska banska uprava je kot nadaljno pomoč za poškodovance po zadnjih poplavih votirala znesek 100.000 Din iz »Bednostnega sklada«, ki se je z uredbo dne 7. junija 1933 ustanovil pri dravski banovini za proračunsko leto 1933-34. Znesek je razdeljen takole: za nabavo gradbenega materiala pri obnavljanju stanovanjskih objektov v Strugah 65.000 Din, okrajnemu nabeštvo v Gornjem gradu 10.000 Din, v Brezicah 5000 Din, v Laškem 5000 Din, v Litiji 5000 Din in v Logatecu 10.000 Din.

Osebnosti

Belgrad, 6. okt. m. Na poštini in brzojavni urad v Grahovu pri Cerklju je premeščena Ivana Bežalj, poštna uradnica 8. pol. skupine, od sedaj na poštenu uradu Ljubljana 1.

Varšava, 6. oktobra. b. Poljski tisk poroča o številnih jugoslovanskih odlikovanih poljskih javnih in kulturnih delavcev. Odlikovani so: z redom sv. Save II. stopnje predsednik poljsko-jugoslovanske lige dr. I. Dybowski, z redom Jugoslovanske krone III. stopnje Tadija Mazurkiewicz, direktor varšavske opere ter inž. Dygas, ki sta istocasno gostovala v Jugoslaviji. Nadalje so odlikovani z redom sv. Save III. stopnje: Juliusz Bandrowski ter znana operna pevca Rimon Wraga in Stanislaw Drabič.

Španska kriza

Madrid, 6. oktobra. AA. Kriza španske vlade postaja, kakor vse kaže, čedalje težja. Da bo krizo težko rešiti, so napovedali že listi, ker ni moči dobiti parlamentarne večine za nobeno stranko; zato se mnogi zavzemajo za razpust parlamenta.

Kakor znano je predsednik republike, rko je Lerroux vrnil mandat, poveril sestavo vlade Sanchezu Romanu, le-ta je pa mandat takisto vrnil. Nato se je zvedelo, da je dobil nalogo za sestavo nove vlade Pedregal, a tudi ta je narešel na iste težkoče in je danes moral mandat vrniti. Zdaj je Zamora prošil dr. Marañona, naj sestavi vlado. Mandatar je znana republikanska osebnost in je igral pomembno vlogo pri, strogavljanju monarhije, ko je prišla republika. se pa ni več bavil s politiko in je ostal v oolititnih bojih nevtralen. Zato se zdi, da bi ategnil biti najprimernejša osebnost za sestavo vlade narodne sprave, ker se je izkazalo, da vsaka druga kombinacija sil ne more spraviti skupaj parlamentarne večine.

General Judenič umrl

Pariz, 6. oktobra. AA. Iz Nice poročajo, da je večeraj popoldne umrl v mestecu St. Laurentu blizu Nice bivši vrhovni poveljnik ruske vojske na kavkaski fronti general Nikolaj Judenič. Pokojnik se je rodil 18. julija 1862 in se je med svetovno vojno proslavil z zavzetjem Erzeruma, pozneje pa v bojih proti rdečim četam. Judenič bo v nedeljo 8. t. m. svecarj pokopali v isti grobnici, kjer počiva o smrti ostanki rdečevog generala, ruskega velikega kneza Nikola Nikolačeviča.

Nova italijanska podmornica

Pariz, 6. okt. (a) Iz Trsta poročajo, da so večeraj spustili v ladjedelnici v Trziču (Monfalcone) v morje novo italijansko podmornico »Galathea«. Podmornica je dolga 61 m.

Gospodarstvo

Nevarnost za nemško industrijo žarnic

Danes je potekel rok nemškega osnovnega patenta za izdelavo nitk iz volframa. Ta patent je imela nemška firma Osram, d. z. o. z., ki je obvladala približno desetino svetovne produkcije žarnic. S tem bo nemski trg ostal nezashiten pred japonsko produkcijo žarnic. Japonska je leta 1923. producirala seie 45,7 milij. komadov žarnic, leta 1929 je produkcija narasla na 137,2 milij. komadov. Lani leto je produkcija dosegla maksimum okoli 300 milij. komadov. Predvsem gre za male žepne luči, ki se producirajo doma in imajo zelo neenotno kvaliteto (trajanje, poraba toka itd.) Toda polagoma se je kakovost izboljšala. Zato pa je postala konkurenca močnejša, saj je temeljila na socialnem in valutnem dumpingu.

Ekspertna otenzija Japonske

Japonski izvoz pa ne vznemirja samo trga žarnic, ampak posega na skoro vse industrijske izdelke. Zlasti pa je močna konkurenca Japoncev, kot smo že pisali, v bombažnih tkaninah. Tu ne vznemirja japonsko prodiranje sosednih azijskih dežel, ampak tudi Egipt, bližnji Vzhod, Južno Ameriko itd. Zanimiva so poročila, da tudi v Afganistanu japonsko blago prednjači. Sedaj prihaja Japonska na Balkan, v evropske industrijske države n. pr. v Svcico, kjer v centrih švicarske urarske industrije nudi ure po 36 fr. pro kg, to je po polovini ceni. Res je kvaliteta slaba, toda cena, ta je zmožna vsake konkurence in ne pomaga nobena kvaliteta.

Naš delegat za opij

Belgrad, 6. okt. (a) Z odlokom ministra za trgovino in industrijo je postavljen za našega delegata v Carigradu v carigraskem generalnem uradu za opij dr. Dragoslav Mihajlovič, tajnik ministrstva za trgovino in industrijo in vršilec dolžnosti tajnika jugoslovanske trgovinske zbornice v Solunu. Dr. Mihajlovič bo odpotoval na svoje novo mesto do 15. t. m.

Zlati zaklad Unije je v začetku septembra znašal 4327,7 milij. dolarjev (avgusta 4319,9 in v začetku aprila 4282,3 milij. dolarjev. Zaradi padca dolarja je pri sedanjem tečaju pridobilo ameriško zlato na knjižni vrednosti za 2315 milij. papirnatih dolarjev.

Nemška industrijska produkcija je v avgustu znašala 71,4%, julija 71,6% (1928=100). Nasprotno je veliko bolj padla svetovna industrijska produkcija, ki je bila letos v avgustu za 5-6% nižja kot lani v avgustu.

Uvoz zlata v Anglijo je znašal v prvih 9 mesecih t. l. 176,8 milij. funtov; 74 milij. je prišlo od tega za Bank of England, 53 milij. pa je bilo izvoženih. Računajo, da je ostane 52 milij. deponiran za inozemski račun pri angleških bankah.

Beg kapitula iz Amerike. Kakor poročajo »Financial News« je 10 največjih švicarskih bank v zadnjih tednih otvorilo za ameriške lastnike povprečno nad 1000 računov dnevno v švicarskih frankih. Linetja v tek, računom ne nosijo obresti.

Banka za mednarodne obračune v Parizu izkazuje za 30. september zmanjšanje bilancne vsote v primeri z avgustom od 220,05 na 69,4 milij. švic. frankov, kar je pripisovati v glavnem znižanju naložb centralnih bank za 53 milij.

Izkaz Banque de France za 22. september beleži zmanjšanje zlatnega zaklada za 58 milij. frfr. na 82,04 milij. in povečanje inozemskih terjatev za 5 na 4,287 milij. frfr. Obtok bankovcev je padel za 407 na 82,016 milij. fr. fr. Izkaz Reichsbanke. Po podatkih za 30. sept. je v primeri s 23. septembrom zlata podlaga narasla od 354,2 na 367,2 milij. mark, torej za 13,0 milij. devizna zaloga pa je padla za 7,7 milij. mark na 40,1 milij. Obtok bankovcev je narasel od 3,307,9 na 3,624,85 za 316,9 milij. mark. Odstotek kritja je padel od 12,2 na 11,2%.

Dobave. Strojni oddelek ravn. drž. žel. v Ljubljani sprejema do 10. okt. ponudbe glede dobave 500 doz čistilne paste znanke »Globus« in 1500 doz čistila za kovine znanke »Sidel«. Komanda pomorskega arzenala Ljubi sprejema do 1. nov. ponudbe glede dobave raznega orodja in naprav; do 3. nov. pa glede dobave strgarskih nožev »Widia«. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani interesentom na vpogled.

Oddaja zakupa bufeta na postaji Bos. Brd bo na olerini licitaciji dne 3. nov. pri ravn. drž. žel. v Sarajevu. — Oglasi in pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani.

Borza

Dne 6. oktobra 1933.

Denar

Bruselj, London in Newyork so nadalje popuštali. Narasla sta le Amsterdam in Berlin, druge devize pa so ostale neizpremenjene.

Avstrijski šiling je bil zaključen na ljubljanski borzi po 8,75 v Zagrebu po 8,60 in v Belgradu po 8,575. Grški boni so notirali v Zagrebu 39,5-40,5 (39,50), v Belgradu pa po 38-39.

Ljubljana. Amsterdam 2307,07-2318,43, Berlin 1359,80-1370,66, Bruselj 797,46-801,40, Curih 1108,35-1113,85, London 175,86-177,46, Newyork 3669,38-3697,64, Pariz 223,86-224,98, Praga 169,79-170,65, Trst 299,90-302,30.

Promet na zagrebski borzi je znašal brez kompenzacij 48,295 Din.

Curih. Pariz 20,20, London 15,91, Newyork 335, Bruselj 71,95, Milan 27,08, Madrid 43,10, Amsterdam 208,15, Berlin 122,875, Dunaj 72,62 (57), Stockholm 82,05, Oslo 79,95, Kopenhagen 71,05, Praga 15,32, Varšava 57,70, Atene 2,95, Carigrad 2,47, Bukarešta 3.

Pariz. Ob 11,45. Newyork 16,57, London 78,75, London. (Začelek.) Newyork 4,7525, Pariz 78,11.

Zlato v Londonu 133/11.

Vrednostni papirji

Tudi danes je bila tedenska nekoliko slabejša, in so bili nekateri tečaji nižji, vendar znatnejših izprememb v tečajih ni bilo. Promet je bil znaten, posebno v škodi. Na zagrebski borzi je znašal: vojna škoda 1200 kom., begl. obveznice 25.000 Din in 1000 dol. 7% Bler. posojila. Nadalje je bilo zaključenih 10 kom. delnic Priv. agrarne banke.

Ljubljana. 7% inv. pos. 51-54, agrarji 30 den., vojna škoda 243-245, begl. obv. 36-37, 8% Bler. pos. 31,50-32,50, 7% Bler. pos. 29-29,50, 7% pos. DHB 43-45.

Zagreb. 7% inv. pos. 51-54, agrarji 30 bl., vojna škoda 242,50-243 (242, 244), 10. 243-244 (243), 11. 244 den., 6% begl. obv. 37-38 (37,50), 8% Bler. pos. 31,50-32,50, 7% Bler. pos. 28,75-29 (29), 7% pos. DHB 40 den. — Delnice: Narodna banka 3550-3700, Priv. agr. banka 225-226 (225), Sečerača Osjek 170 bl., Impex 50 den., Trboveljska 60-100.

Belgrad. Narodna banka 3640-3700 (3625), Priv. agr. banka 227-228 (229, 226), 7% inv. pos. 52-53 (53), vojna škoda 244-244,50 (245, 243,50), 12. 245,50-246,50 (245,50), 6% begl. obv. 37,20-37,40 (37,40, 37,25) 8% Bler. pos. 32,50 zaklj., 7% Bler. pos. 30,25-30,75 (30,50), 7% pos. DHB 43,50 blago.

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Tendence slabša. Promet 20 vag.

Sombor. Pšenica bač. okol. Sombor 95-97, gorbač. 99-101, srem, slav. 95-97, ban. 95-97,5, ban. potiska 98-100, bač. potiska 98-100, Koruza bač. Lonava in Tisa slep 65-67, Moka bač. Og. 185-205, 2. 165-185, 5. 145-165, 6. 105-115, 7. 75-85, 8. 55-60, fižol bač. uzančni 130-135. Ostalo neizpremenjeno. Tendence neizpremenjena, Promet: 69 vagonov.

Živina

Plujski živinski sejmi. Konjski in goveji sejem, ki je bil v torek dne 3. oktobra, je izkazoval izredno velik dogon. Prignano je bilo 291 krav, 109 telic, 170 volov, 35 bikov in 156 konj, skupaj 761 glav. Kupejja je bila slaba, prodano je bilo le 276 glav. Cene: Krave 2-4 Din, telice 2,50-4,50, volji 3-4,5, bikji 2,50-4 Din za kg žive teže; konji po kakovosti od 600-3200, od teh 12 konj v Avstrijo. Svinjski sejem v sredo dne 4. oktobra je bil tudi dobro založen; prignano je bilo 277 svinj in 103 prascev, skupaj 445 rilecev. Kupejja je bila še slabša; prodano je bilo komaj 138 rilecev. Tudi cene so nekoliko padle in sicer se je prodajalo po 6,50-7,50 za kg žive teže, prasi stari 6 do 12 tednov po kakovosti od 100 do 275 Lira.

Vinko Gaberski:

Od St. Ilje do Špilja pa nazaj

Tak-le lep jesenski dan, ko medleče solnce zaliva s svojim prijetnim zlatom zrelo polja in žolti zeleni log, tak mehki solčen dan je kakor nalašč za to, da stopiš tja k meji in si ogledaš to in ono stran.

Nasa meja, upognjena, udrti in zveržena. Kje so bile nekoč meje našega naroda! Kje vse so se danes sledovi, ki živo govorijo, da je vse minulo! Ostala so imena krajev, gor in rek. Pa ljudje so kakor naši in mnogi imajo naše priimke. Tu in tam je kak naziv »windisch« in ljudstvo za mejo, kjer nas že davno ne razumejo več, pravi, da smo mi na »vindiš« strani. Nasa meja se je pomikala tako na jug, da se danes nekaterim našim že sama beseda »granica« zdi prejužna, dasi Nemci še danes imenujejo malo vodo tam nekje na meji med Korosko in Stajersko, kjer se upogiba koleno na jug, »Granitzenbach«, torej Graničnica; kakor je Gamlitzenbach, ki si je utrl pol mimo Gomilice, kjer je slovensčina že tudi v cerkvi zamrla, Gomilščica. Tam v Ernovžu jo vidiš, kako se utapja v motni Muri, ki nam je že toliko našega odnesla.

Od St. Ilje, prijaznega malega kolodvora, greš navkreber po cesti, pa prideš do vasi. Lepe hiše, dve šoli, dva jezika, pa mnogo, strašno mnogo vsakojake politike. Se tisti, ki so samo eno, so troje, četvero. O tem ne govorim... Kak kilometer od cerkve je meja med našo državo in avstrijsko.

Meja dveh sosedov je važna; meja dveh držav je pa tako, kakor ozir v preteklost in pogled naprej. Dvoje, kar se protivi; dvoje, kar se ne sklada. Kjer sili cesta iz vasi na državno cesto, tam srečam mlado dekle. Ker sem že prej v St. Ilju in pa pred trgovino ob kolodvoru slišal nemški, jo

nalašč vprašam, kako daleč je do meje. Vljudno in še precej po nemški mi pove, da ne razume, in da je Nemka. Od kod pa ste za božjo voljo! — se zavzamem, in se res začudim, ko mi pravi, da od — meje. Nasl — od meje? Znajo vsi nemški, oni pa ne znajo slovenski; dokaz, kako se je meja v našo škodo krhala in kvarila, in kako se danes ta neenakost ni popravljena. In zdi se, da nikoli ne bo. Ker smo pa taki.

Ko sem sel počasi k meji po dokaj dobri cesti, sem srečeval nemško govoreče ljudi; razumljivo, saj so prihajali od one strani. In še domaćini, ki so se postavili pred zaporo ob cesti, so mi svoje sadije po nemski ponujali. Morda jih je zmotil moj zelenkasti klobuk in dlakasti plašč proti nevretnemu. Vprašal sem, pa so rekli, da so naši. Zdi se mi potrebno, da bi jim tam napravili pokrita stojala iz desk, da ne bi tam postajali v prahu in dežju ter čakali avtomobilistov. Po legitimiranju sem stopil za zaporo in sem, prekoračivši pas med obema zaporama, mimo ogromnega mejnika prišel na Avstrijsko. Tam je stražnik mimo grede osinil s pogledom moj dokument in mi postal nekoliko obilno aktovko, pa me je pustil, ne da bi se bil kaj več zmenil za me. Tu bodi omenjeno, da se naši granicirji — orožniki in financa — dobro postavljajo. So že na videz prijetni ljudje, dobro opravljajo, so vljudni in uslužni in imajo prijetne manire. Takoj po prevaru ni bilo ob mejah tako. Nismo vedeli, da za tja ni vsakdo dosti dober. V tem oziru se je vse lepo popravilo.

Najbolj me je zanimalo, da bi opazil kje kaj slovenskega, zato sem »obračal na dva oč«. Gledal sem na obe strani. Avstrijci imajo veliko, lepo poslopje za svoje čuvaje, dočim je za naše tu skromno, a vendar v redu poskrbljeno. Pet ali šest delavcev je na levi strani popravljalo jarek ob cesti, ki je izredno razširjena in oglašena, in z nečem lepo prepojena. Prav nerodna je primera z našo, ki je za naše razmere sicer tudi dobra. Da

Avstrijci znajo delati vsepovsod dolgeve, a marsikaj so si lepo uredili. Plačati pa mislijo menda o »svetem Nikolu«, kakor se pravi po domače. Delavci so govorili med seboj nemški. Jasno, takoj ob meji državna uprava ne bo najemala ljudi, ki bi govorili po slovenski. Nedaleč proč je sameval ogromen valjar na paro. Res, takemu težaku se ne more ustavljati kamen na cesti. Spoštljivo sem se mi ognil in sem pod gozdom prišel do trgovine Pomprein. Čudno ime. Najbrž je to kaka slovenska spaka. Pred trgovino je nekaj šolarjev, ko sem se vračal, obdvovalo male plašče — hubertuse. Razgovarjali so se po nemški. Njihovo nemštvo jim jim utiruje šola v Špilju. Sicer so pa na tistem gričevju že itak več desetletij Nemci. Nasa granica se je namreč mirno in umakala. Na levi strani ob cesti in višje gori so kmečki domovi. Napiso mi, Zdi se, da so tu še Slovenci. Ob levici se potem vrstijo krojač Kiselag (Kiseljak), pek Sturm, ki je morda vkljub nemškemu imenu Slovenec — saj so celo v Beneški Sloveniji Sturmi doma! — čevljar Wruss (Brus), kovač Plaschitz (Blazičev?), in na pravi strani je trgovina z lesom bohoricevskega tauterja. Torej tak Tavec, kakor je trgovec njegove stroke, ki je imel ali pa še ima v Ljubljani pri Kristofu svojo firmo. Gostilna nasproti nima imena in se mi sploh zdi, da v Avstriji to ni potrebno. Tam za Tauterjem blizu mosta je lep kamenit spomenik nekim borcem. Objel sem z očmi dvoje, troje slovenskih imen, a dalje nisem čital in si beležil. V hiši tik spomenika je žandarmerija, ki je nisem hotel motiti. Prišel sem do kolodvora v Špilju, kjer ima gostilno Stelzer. Tam je nekoč bilo slovensko torišče, ko so naši še držali kraj. Domača čerka se je celo omožila s štabnim oficijem — Slovincem.

V Špilju sem se razgovarjal z ljudmi. Nemci so in bi radi, da bi bili s mi njihovi. Praviijo, da

bi se jim Maribor lepo prilegal. Meja jim je preblizu. Nimajo okrožja, zaledja — pravijo. Res, a zakaj niso dali, da bi bili mi pomaknili mejo kje tja do Ernovža, Gomilice, Lucan, Arzeva, Ivnika in Jelenca Travnika? Tako bi mi bili resili vse svoje, odtuene bi podomacili, pravim Nemcem v naših mejah pa dali Maribor z velikim okrožjem. Edine tako.

Nemci silno hrepentijo po naši strani. Ni jim še dovolj, da so nam s pomočjo raznih bogatih pastriškov in ustanov, čiji vpliv je bil velik, vzeli nase ljudstvo in ga pustili pod Avstrijo. Sami večinoma niso med nami živeli. A ko so komisiji, ki je granicih, javljali svoje želje, so bili uslišani. Nasih malih ljudi ni nikdo spraveval. Tako se je tam pod Lucanami, kjer je bila svojčas velika naša posadka, meja v našo škodo globoko udrla. Mi nismo zdržali. Sedaj kupujejo Avstrijci našo zemljo okoli naše Radgone...

Pa tudi drugače hodijo Nemci preradi k nam. Kar je kaj jesti ali piti, jemljejo menda vse pri nas. Zato se čuje ob meji skoro samo nemško.

V gostilni v St. Ilju me je zalotil sošolec iz davnih dni. Potem nam je bilo še več. V usodo udani so mi pravili, da je ob meji veliko drobnih prepirov, ki jih ni treba. Zal jim je vsega. To so ljudje, ki so bili Jugoslovani že takrat, ko take dežele še ni bilo. Povedali so mi tudi, da bi se dalo marsikaj zboljšati. Skoro bi rekli da.

V tem trenotku je vstopil v sobo fant — domačin, ki ni govoril po slovenski. Povedali so mi, da je potomec tam naseljenih »dajciendrarjev« in da je z bratom tak, da nikoli ne izpregovori po naše. Morda se mladi rod s časom le nekoliko izpremeji.

Po lepem solncu, ki v jeseni vzbuja toliko sentimentalnosti, sem prišel na kolodvor. Za to, kar sem od St. Ilja do Špilja pa nazaj videl in čul, me je oskodoval avstrijski konduktier, ki me je na naših tleh odpravil s »prosim karto«, in »hvala lepa«. O, mi smo skromni ljudje.

Slovenski arhitekti v Jakopičevem paviljonu

Danes bodo odprli slovenski arhitekti kot »Klub arhitektov v Ljubljani« v Jakopičevem paviljonu prvo kolektivno razstavo svojih del. Sicer so v skedenju številu ali posamezno že razstavljali in sicer v Ljubljani 1926. leta, v Budimpešti 1930. in v Beogradu 1931., kjer je organiziral razstavo »Klub modernog pravca u Beogradu«, toda vse to ni pokazalo obraza slovenske arhitekture, umetnosti v pravi luči. Da se lahko tu ustavimo: Prava stvar pa ne bo niti ta razstava v vsej svoji zgrajenosti pokazana, ker je Jakopičev paviljon močno pretesen in nezadostno razsvetljen. Ne gre tu le za arhitekt. Razstavo, marveč tudi za razne slikarske razstave. Jakopičev paviljon je vršil veliko kulturno nalogo v slovenski upodabljači umetnosti, za kar gre pred vsem hvala njegovemu ustanovitelju, toda danes bo treba misliti na nove razstavne prostore, ki bodo ne le prostorno, marveč tudi svetlobno ustrezali svojemu namenu...

Razstavljenih je tu okrog 200 del, načrtov, izvršenih del in modelov. Razstavljalci si slede po abecednem redu. Celoten vtis razstavljenih del (ogledal sem si razstavne prostore med razstavljanjem) je zelo učinkovit: vtis dobiš, da sodobna generacija išče rešitve stanovanjskih vprašanj na najbolj ekonomičen način: sleherni predmet mora služiti stanovalcu za prijazen oddih, nič navlahe, nič nepotrebnega okrasja, prav kakor sodobna literatura, ki živi za golo stvarnost bodisi v slogu bodisi v vsebini. Med drugim, kot bomo videli, se sodobni arhitekti trudijo, kako bi rešili socialne stanovanjske hibe najsibito to v hišicah posameznih delavskih družin ali v učnih zavodih. Na drugi strani pa ustrezajo željam posameznih naročnikov, seveda tako, da dajo tem naročilom svojo obliko in izraz.

Oglejmo si po vrsti in površno nekatere razstavljale arhitekture: Costapaperaria ima na razstavi med drugim bansko palačo v Splitu in načrt cerkve, ki je namenjena za kraje, kjer se ob velikih praznikih nagrne ljudje k maši, a ne morejo v cerkev. Ker je radiotehnika že močno razvita, se lahko prenaša maša in petje kakor tudi govori po prenašalcu ljudem pred cerkvijo. Seveda je notranji sestav cerkve čisto temu primeren: kor in oltar sta na istem koncu itd. Model, ki je tu razstavljen, pa predstavlja nagrobni spomenik. Črni goji in dev sta edina razstavljala iz Maribora. Pokazala sta hranilnico Dravske banovine v Mariboru, ki je v vsakem pogledu odlična zgradba: zanimiv je tu pokrit hodnik, s čimer se zveča prostornina zgornjih prostorov, a spoda se po pešci zavarovani pred dežjem in soncem. Svojevrsna so tu tudi okna, ki se odpirajo v horizontalnem pravcu. Fatur, urednik »Arhitekture«, ki predstavlja izumetstvu vsa snovanja in dejanja jugoslovanskih arhitektov, je razstavil nekaj slik o svojih izvršenih zgradbah, kakor tudi načrte za gasilski dom na Jesenicah itd., a glavno njegovo delo je regulacija Jesenic, kjer pokaže v detajlih (kopališče, stanovanjske hišice v strnjeni vrsti z vrhom v ozadju, pokopališče itd.) močno zamisel za sodobno rešitev tega industrijskega mesta. Mimo tega ima Fatur tudi načrt učiteljskega doma v Ljubljani. Grabrijan, profesor na sarajevski drž. teh. šoli, je razstavil več manjših načrtov. Hus Karlo ima načrt ljudske šole v Dolu pri Hrastniku, Hus Herman pa največji načrt: Park hotel na Bledu, čigar podloga je gotova, ostali široko in duhovito zamišljeni načrt pa čaka boljših dni. Drugi del Park hotela, Casino s premično streho, pa je edinstven primer v Jugoslaviji. Na razstavi stoji tudi model celotnega Park hotela, kakor si ga je avtor zamislil. Isti arhitekt je tudi razstavil osnutek za hotel na Okroglem trgu.

Način stanovanja v dveh etažah, kjer so spodnji prostori prirejeni le za stanovanje, zgornji pa za spalnični oddelke (kar poznajo zlasti Angličani in ameriški nebotičniki), je pokazal M. Kos v nekaterih slikah. Mimo tega razstavlja Kos model za hotel v Splitu. — Idejni načrt za pravilno šolsko kopel je napravil Medved. Tu so prostori sistematično razdeljeni: v bazen ni mogel dostop razen skozi predpisane kopeli in umivalne prostore. Tudi izhod je usmerjen točno po opredeljenih prostorih (sušilni prostor, počivališče, oblačilnica itd.). Po tem sistemu je sploh nemogoče prehlad, priporočljiva je ta kopel zlasti šolskim telovadščem. Platnar, predsednik Kluba arhitektov v Ljubljani, je razstavil »Hotel v Splitu« s posebno zasnovano prehodov iz enega v druge prostore. Zgornji del, ki je prirejen za stanovanje gostov, ima za slehernega gosta poleg sobe, kopalnice in ostalega komforta tudi posebno teraso, ki odvzema soncu naravnostno moč v notranjost sob. Isti arhitekt ima tudi »Hotel v gorenskem kotu«, kjer imajo turisti v spodnjem, ostali gostje v zgornjem predelu svoje prostore. Skupna ležišča pa so urejena po sistemu ameriških epalnih voz. In končno ima Platnar tu model stanovanja v enem prostoru (Einraumwohnung) z vsem pripadajočim mobilijem, kjer je vsak kosček prostora čudovito izrabljen in vzbujajo toplo ugodje domačnosti. Mesar, ki je med drugim znan (po leg Spinciča) po delu »Stanovanje«, ima več slik že izvršenih del, zlasti vil (Jesenice, Bežigrad, Medno itd.); pri njem je zanimiva odpeljava deževne vode, ki ne teče ob straneh, ampak skozi sredino stavbe. Vhodi v njegove vile so posebej za pritičje, posebej za nadstropje. Zadnje njegovo delo je bil pravkar dovršen Planinski dom na Pokljuki. Omahen-Spincič se pred vsem zanimala za opremo posameznih prostorov. Prva sta

začela sistematično urejevati in vzgajati slovensko javnost za sodobno opremo in sploh stanovanjsko kulturo. Tu imata več slik notranjstvene stanovanj, kakor tudi vil (Trbovlje, Maribor — oprema v brusenem laku, Ljubljana itd.).

Rorman-Kobe (prvi mimo domače tudi iz nemške šole, drugi iz francoske) sta razstavila nekaj vil in njihovih notranjščin (kjer je posebno zanimiva garderobna stena po svoji popolni porabnosti), med katerimi je najznamenitejša velika Dedkova vila v Šiški, kjer je duhovito urejen vrt v dveh etažah in višje ter nižje ležečim bazenom, kakor tudi celotna razporedba stanovanjskih prostorov.

Strenar kaže zlasti veliko gibčnost v reševanju težke naloge prezidav zgradb starega sistema v zgradbo z novim sistemom. Prav tako je mojster v urejanju vrtov, kjer zna poudariti življenjsko povezanost vrta in hiše. To je pokazal že na več mestih, kakor pričajo slike. Med drugim je

Artur Grünberger:

Kaj je arhitekt?

Počasnilo o delovanju arhitekta in delovanju

Dva prijatelja A. in B. se srečata ... pozdravljanje.

A. Če bi nekoliko utegnil, bi te poprosil za svet v neki zadevi, ki mi že nekaj časa daje veliko opravka, da ne rečem mori!

B. — Prosim!

A. Kakor veš, si hočem zidati hišo, da bi vendar že imel resnično primerne prostore kakor tudi stanovanje, ki popolnoma ustreza mojim potrebam. Saj si ti že večkrat zidal in bi mi izkazal veliko uslugo, če bi mi tu mogel svetovati iz svojih izkušenj, kako se tako reč začne.

B. Prav rad, če se ne motim, si stavišče že pridobil? — obrni se torej na kakega arhitekta, ta ti bo lahko najbolj pomagat.

A. Da, to sem tudi že mislil. Nedavno sem o svojem namenu govoril z znanim stavbenikom. Ta mi hoče narediti načrte zastonj!

B. Res???

A. To praviš tako nenavadno! Ali mi ne verjameš?

B. O! Tebi že verjamem. Le zelo se čudim, da moreš ti, ki se spoznaš v opravkih, verjeti, da lahko kdo docela zastonj naredi delo, ki se vleče skoraj celo leto!

A. Če pa hišo tudi zida? — potem — — —

B. — — — kajpada imel priliko, da se odškoduje! — Ze iz teh kratkih besed vidim, da si v teh stvareh naiven in neizkušen kot žal večina ljudi! — V nobeni se tako majhni pravni zadevi se ne boš obotavljal, da bi se obrnil na pravnega izvedenca, advokata ali notarja, in tu v razmeroma tako važni zadevi ti ni že naprej jasno, da ne more biti tvoj izvedenec — svetovalec za stavbo stroko tisti, ki stavbo izvrši. Dobavitelja surovin za svojo fabrikacijo tudi ne pozoveš, da ti dobati to, kar ima on za dobro, in ga gotovo tudi ne naprosiš, naj natanko preizkuša take pravilnost svoje dobave glede kvalitete in kvantitete.

A. Oprost, toda stavbenik je zelo dostojen človek!

B. — — — česar samo po sebi razumljivo niti trenotek nisem dvomil! — — — Toda on je druga, nasprotna stranka v pogodbi s teboj, po tem takim prav nič zmožen, varovati tvoje interese. — — — Vidiš torej, kakšna načelna razlika je med nim, ki stavbo izvršuje, in onim, ki stavbo nadzira, in kakšno v osnovi različno stališče morata obe zavzeti proti tebi zbog svoje naloge. Stavbenik je tako rekoč tvoj dobavitelj, arhitekt tvoj zaupnik.

A. V tem imate pravzaprav prav; v čem pa torej obstoji arhitekovo delovanje?

B. To se hitro pove. Arhitekt je izvedeni svetovalec stavbenega gospodarja v vseh važnih rečeh, v tehničnih, stavbno-pravnih, finančnih, trgovskih in vzadnji vrsti estetskih in umetniških, to se pravi: on naredi načrte, se pogaja z oblastmi, ki naj te načrte odobrijo, razpiše za gradbo potrebne dobave in dela, jih oddaja s tvojim sporazumom najcenejši ponudbi, nadzira izvršitev stavbe in preskuša dole račune glede njih pravilnosti. V vsakem teh svojih opravil ni samo tvoj svetovalec, marveč tudi zastopnik tvojih interesov.

A. Tako — tako — le nikar se ne vznemirjaj — tebi je smisel teh besed že domač kot one same, a jaz tega še nisem tako docela razumel. On dela načrte! Toda na kateri podlagi?

B. Prej si mi dejal, da bi se vendar rad imel hišo, ki popolnoma ustreza tvojim potrebam. Tu je tvoja naloga, da si postaneš na jasno o teh potrebah. Čim bolj si si na jasno, kaj rabiš, kaj ustreza tebi, tem bolj bo hiša tvoja hiša. Arhitekt smotno uredi tvoje želje, jim da obliko in izraz in ti tudi pokaže, kako se dajo uresničiti na najbolj ekonomični način. Če se ne motim, boš hotel del hiše tudi oddajati. Arhitekt ti bo povedal zbog svojega poznavanja potreb najemnikov, ki jih je mogoče upoštevati za hišo, kako je treba izoblikovati načrt v tem pogledu. Ko so tvoje želje in tvoje prednosti dobro pretehtane spravljene na papir, dajo tako imenovano »skico«, ki tvori osnovo rentabilnostnega računa, iz katerega se vidi, kakšen efekt bo imelo tvoje podjetje (kajti to je vsaka vrsta stavbe).

A. To bi bilo zame zelo važno, kajti nikdar mi ni bilo na primer jasno, koliko denarja pravzaprav rabim za stavbo, kakšne obresti bom moral plačevati jaz samemu sebi za svoje lokale. Po tem se seveda vidi, kako visoko smeš s svojimi željami, da ne doživiš poloma — toda slišal sem že toliko o prekoračenju stroškov — ali tega ni mogoče preprečiti?

B. Kakor vstaviš v svojih trgovskih kalkulacijah neki znesek za riziko svojega podjetja, ki te naj varuje izgube, če nastopijo nepričakovani dogodki — tako boš moral vstaviti tudi v rentabilnostni račun faktor »nepričakovano«. Beseda načrt se namreč ne nanaša samo na risbe, ki so potrebne za izvršitev stavbe, marveč na vse, kar se tiče stavbe, torej spada zraven tudi nekaj finančni načrt. Vse je namreč treba premisliti in pretehtati, da se omogoči »smotno« postopanje »po načrtu«, čim koreniteje je izdelan ta »načrt za stavbo«, tem manj nepričakovane nastopi.

In zdaj mi pride tudi na misel, kako ti lahko najbolj razumljivo prikažem arhitekovo delovanje, ne glede na njegovo docela tehnično udejstvovanje kot inženjer ali njegovo udejstvovanje kot umetnik: arhitekt organizira! On je organizator stavbe v vsakem pogledu.

Ti mu sporočiš svoje želje glede prostorov in on te želje »organizira«. Ustvari živ organizem s tem, da dimenzionira prostore ustrezno njihove

zanimiva prezidava stanovanjskega poslopja v Rožni dolini, kjer je postavil Strenar vrt skalovnjak.

Tomažič je postavil prezanjivo vilo pod Rakovnikom (načrt in slika) po takozv. skeletnem sistemu. Tu se prostori poljubno spreminjajo, stene so namreč premakljive. Delovni prostori so od stanovanjskih povsem ločeni. Znana je tudi njegova kolonija Vzajemne javarovalnice, kjer vpliva sklenjena vrsta hiš z vrhom prav blagodejno. Tu vidimo tudi studio planinskega hotela in »Idejno rešitev regulacije Kranjske gore. Ogrin ima načrt gimnazije, kakršnih danes še nikjer ne poznamo. Spodnji prostori bi bili oskrbljeni s kopalnico, polikliniko itd., prvo nadstropje proforski šolski prostori (konferenčna soba in p.), zgornje nadstropje pa šolske sobe in sicer na onem delu, ki je obrnjen proti severu, da se ohrani duh svež, za prosti čas pa bi bila terasa na sončni strani. Orazem razstavlja načrt muzeja. — V glavni sobi je razpeta slikovita podoba arhitekovega dela. Nazorno spremljamo vse njegovo gibanje od naročila, snovanja, graditve in dograditve poslopja.

Mladi slovenski arhitekti, kot smo že rekli, odpirajo danes prvi celotno razstavo svojih del, prvič stopajo odkritosrčno pred slovensko kulturno javnost, da pokažejo se s končanimi deli in z novimi načrti, kako si prizadevajo, da bi v resnici najsikitejšim hotenim sodobnega človeka našli zadovoljive rešitve. Slovenska javnost naj si mnogoštevilno ogleda njihova dela in snovanja! L. G.

vemu namenu in jih zvrsti drugega poleg drugega ali dene v skupine tako, da v svoji celokupnosti zadostijo zahtevam, ki jih jim zastavlja obrat tvojih poslov, da, ga celo pospešujejo. Lajk imenuje takšen načrt »Praktičen«, če spozna njegove prednosti, arhitekt pa govori o »rešitvi«. In ta beseda izraža več, kajti vsaka stavbna naloga postane zanj, če se zave svoje odgovornosti, problem, ki ga je treba rešiti socialno, umetniško, ekonomsko in tehnično. Ker prav govorim o odgovornosti, bi ti tudi rad povedal, da arhitekt s svojimi deli ni odgovoren samo stavbenemu gospodarju, marveč v nekem smislu tudi javnosti, kajti on postavlja svoja dela na cesto, kjer utegujejo radi svoje trajnosti nadlegovati ali razveseljevati tisoče — in — da ti dam primer ogromne odgovornosti — misli na arhitekta, ki določa kak mestni načrt. — On vpliva na življenje generacij! —

A. In če so le najemniške hiše, ki naj se zidajo?

B. To je pač le druga naloga, ki jo je treba rešiti, in resnično ne najmanjša. Njegovo socialno poznavanje, njegovo poznavanje življenjskih potreb in navad posameznih plasti prebivalstva, združeno z njegovimi organizatoričnimi talenti je tisto, kar ga usposablja, napraviti danes načrt za delavsko stanovanjsko naselbino in jutri za najemniško hišo, ki naj zadosti najbolj rafiniranemu stanovanjskemu luksuzu. V obeh primerih ne pozna najemnikov, pač pa njihove potrebe. In če bi si ti sam ne mogel priti na jasno o svojih potrebah, kajti lahko to gotovo ni, ti arhitektov svet in izkušnja pokaže pravo pot.

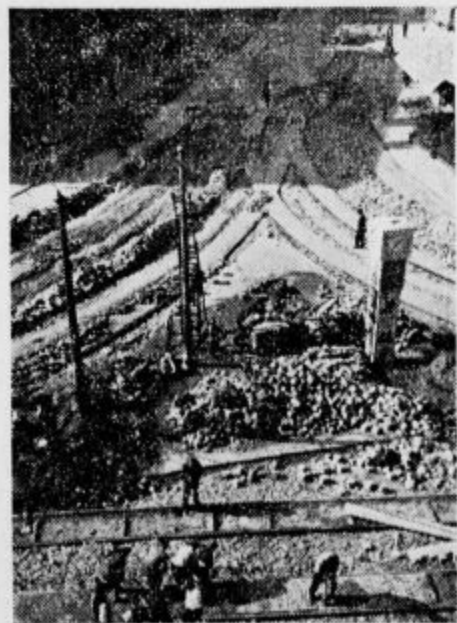
A. In rekel si nekaj o pogajanjih z oblastmi?

B. Kakor najbrž veš, imamo stavbne zakone, za katere skrbi stavbna oblast, da se jih držimo. Šele če ta stavbna oblast izjavi svoje soglasje s tvojimi stavbnimi nameni, to se pravi, če odobri predložene načrte, se lahko lotiš izvrševanja stavbe. V tem stanju stavbnih zadev bo arhitekt na osnovi svojega poznavanja stavbnih zakonov tvoj zgovorni strokovni pooblaščenec nasproti javnim oblastem in tvojim sosedom prav tako, kakor bo radi svojega poznavanja stvari in oseb med pogajanjem o ponudbah za vse stavbe se tičoča dela in dobave nasproli firmam, ki se potegujejo za ta dela. V tem zadnjem primeru ima tako rekoč vlogo zaupnega nakupovavca, ki si mu naročil, da pridobi zate določeno blago. In zdaj ti bo tudi popolnoma jasno, zakaj ne more biti tisti, ki stavbo izvršuje, obenem tisti, ki jo nadzira, docela ne glede na to, da loči arhitektura od stavbenika čisto tudi različno solanje tako v vzgoji kot v praksi.

Tramvajski trikot na Ajdovščini

Ljubljana, 6. oktobra.

Preureditev nove tramvajске proge na križišču Gosposvetske in Tyrševe ceste bo v kratkem končana. Dvojni tir so položili z obeh strani Tyrševe na Gosposvetsko cesto tako, da je že zaključeno trikot dvojnih tirov. Zgraditi je treba le še dvojno avtomatično kretnico pri trgovini Zalta in Žilič.



Pogled na tramvajsko križišče pred Figovcem.

ki bo najbrž končana še danes. V glavnem napeljevanju sedaj žice in prestavljanju drogov, ki drže električno omrežje v zraku. Po tračnicah prevažajo ves čas na posebnem vozičku zgrajeni oder, s katerega monterji pritrujejo debelo bakreno žico nad novo položeniimi progami. Radovedneži, ki jih pri opazovanju gradbenih del seveda ne manjka, se čudijo zlasti zanimivosti, ki je na Tyrševi cesti ni videti vsak dan. Na nosilnih žicah, ki drže v zraku električni vod, po katerem drsi drsilec tramvajске voza, vse nad sedaj opuščenno staro progo velike granitne kocke iz cestnega tlaka. Nosilne žice so ostale namreč iste kakor prej in zaradi tega bi novi vod visel prenizko, če ne bi bile žice

Razumel boš torej in tudi oprostil, da sem te prej imenoval naivnega.

A. Zdi se mi, da ima pri oddaji del vprašanje osebe posebno vlogo. Kajti kaj mi koristi najboljša pogodba nasproti nezanesljivemu trgovcu.

B. Gotovo; in še nekaj. Človek je kmalu pripravljen, kupiti od stvari, ki jih ne pozna, najcenejše, iz — recimo — malenkostnih vzrokov: varčevanje to ni, kajti varčno izdati denar se pravi, izdati ga kar mogoče koristonosno kar mogoče ekonomično. Tu ima poleg cene veliko vlogo tudi kvaliteta, trpežnost. Če te vodi arhitekt izvedenec, se tu izogneš težkim napakam. Vzdrževanje hiše je trajen, zidanje hiše enkratni izdatek. Iz teh razlogov varčevanja in previdnosti bi jaz ne podvezal niti najmanjših del brez arhitekovega sveta.

A. Toda ali ni arhitektov honorar zelo velik?

B. To je zelo različno od primera do primera. Če se hočeš informirati o tem, vzemi v roke tarifo honorarjev za arhitekta. Tam najdeš njegovo delo po vrsti kot po obsegu tako razčlenjeno, da si boš za vsako vrsto storitve, ki jo zahteva od njega, vedno popolnoma na jasno je pred pričetkom kakega dela o višini honorarja, ki ga moraš plačati. To je izdatek, ki pač tudi spada v rentabilnostni račun.

A. Kakor so torej dela oddana, se prične zidati?

B. Da. Zdaj se izdelajo v arhitektovi pisarni potrebni detajlni načrti in na stavbišču se vodi in nadzira zidanje, to se pravi, arhitekt odreja, v katerem redu naj se dela opravljajo, da se vršijo brez izgube časa, tekoče vzporedno ali prepletaje se. Tudi tu prinese njegovo smotno, njegovo organizatorično postopanje red v marljivo krdelo delavcev, ki si pod njegovim vodstvom »podajajo pri delu roke«. On tudi pazi, da se izvajajo dela ustrezno po njem napravljenim načrtom in preskuša kvaliteto in kvantiteto dobavljenega materiala.

A. In kadar je stavba končana?

B. — — — potem preskuša desele račune: to je docela trgovsko opravilo, katerega važnosti ti ne boš podcenjeval.

A. Gotovo ne. Zdaj imam sploh docela drugo mnenje o arhitektovega poklicu in skoraj sram me je zdaj reči, da sem mislil, arhitektu daš delo samo, če bi rad imel posebno lepo fasado.

B. To je pač najbrž običajno mnenje. Toda tudi to se opira le na napačno predstavo tega, kar imenujemo »arhitektovo umetniško delovanje«. To niti malo ne obstoji v tem, da se dekorirajo vse mogoče ploskve poslopja na zunanosti ali v notranosti s temi ali onimi oblikami. Med pogovorom sem rabil besede: »arhitekt da tvojim željam obliko in izraz«, »arhitekt ustvari organizem«. To si pač preslišal ali nisi pripisoval tem besedam nobenega posebnega pomena. Tak organizem je nekaj živega, s mislijo in čuvstvom prepojenega, za to svojevrsnega in karakterističnega ter radi tega že umetniška tvorba. Če izberejo arhitekti ta ali oni način za dekoriranje ali nedeckoriranje svojih del, je prav za prav majhne važnosti; to nam je tudi lahko več ali manj vseeno, kajti zaupno povedano, radi tega so tu in tam med seboj v sporu.

A. Njegova umetniška volja leži potem torej tudi v načrtu?

B. Seveda!

A. In še nekaj. Kaj dela prav za prav arhitekt v takšnem primeru kot pri tebi, ki si radi svoje dolge izkušnje že tako nekako napol izvedenec v stavbnih rečeh?

B. Docela pravilno — napol — tu ti lahko zopet navedem primer z advokatom. Lahko si dobil sto procesov in sklenil sto pogodb, kot previden trgovec boš ne kljub temu ampak prav radi teh izkušenj vedno zopet iskal svet izvedenca. Pri zidanju je prav tako.

A. No, prav lepa hvala za tvoja izvajanja in — tudi za tvojo potrpežljivost. Mislim, da sem se veliko naučil.

B. (smije se): A tudi jaz sem se nekaj naučil. Moj arhitekt mi je dejal nekoč: »Med najtežje naloge našega poklica spada vzgoja stavbenega gospodarja.« Zdaj približno vem, kaj je s tem mislil.

Prevod po posebnem odtisu iz revije »Der Architekt«, leto XXII., zvezek 12. Umetniška založba Anton Schroll & Co., družba z o. z., Dunaj.

Izšla je Izšla je
in se dobiva

v Jugoslovanski knjigarni. Prodajalni
Nieman, v vseh drugih knjigarnah in
boljših trgovinah

Družinska Pratika
za leto 1934

z zelo bogato vsebino in krasnimi slikami
ki so same vredne nabavne cene

Din 5.—

za izvod, po pošti 50 par več.

Zobozdravnik-spezialist
Med. Univ. dr. Ciril Cirman
ordinira od 3. oktobra 1933
v LJUBLJANI, Beethovnova ulica 15, vrata 3
od 14. do 16. popoldne
RÖNTGEN ZA ZOBARSTVO

Ljubljanske vesti:

Motorni vlak št. 8 b

Ljubljana, 6. oktobra.

Kakor smo že poročali v današnjem »Slovenecu«, je pripeljal v Ljubljano motorni voz trdke Austro Daimler na poskusno vožnjo. Davi ob pol 10 je odpeljal na Gorenjsko, da se osebje železniškega ravnateljstva prepriča o sposobnostih tega res modernega vozila. Poskusne vožnje so se udeležili za generalno ravnateljstvo železnice v Beogradu inž. Stančević, za ljubljansko železniško ravnateljstvo pa ravnatelj Cugmus, ki se je peljal do Jesenice, glavni tajnik Zbornice za TOI I. Mohorič, načelnik prometnega oddelka Deržić in višji nadzornik prometnega oddelka Majcen, za strojni oddelke inž. Weinberger in inž. Finc, za gradbeni oddelke inž. Sedlak. Trdka Daimler je zastopal eden izmed ravnateljev tovarne inž. Andrien in šef zastopstva v Jugoslaviji, ki je v Zagrebu, Stanič, do Kranja je spremljal vožnje inž. Subić, od Kranja naprej pa šef jeseniške sekcije inž. Šaplja. Vožnje so se seveda udeležili tudi častniki v lepem številu in so imeli tako priliko opazovati, kako udobna in nagla je vožnja z motornim vlakom.

Vlak je odpeljal iz Ljubljane glede na predpisani vojni red, ki je bil zanj nalašč sestavljen, z zamudo 33 minut. Zaradi tega je na odprti progi večkrat pihel, še bolj, kakor je mogel kdo pričakovati. Že na prvi od št. Vida proti Mednem je zdrvel s hitrostjo 90 km na uro. Vožnja v vozu je bila nadvse prijetna. Običajnega trdega suvanja ni bilo čutili, prav tako pa so se mnogo manj čuli udarci koles od stike tračnic. Kakor kak avtomobil je vozil motorni vlak po progi. Kadar se je blizil kak cesti, ki je križala progo, je močno zahupal, prav tako kakor avtomobil. Pokrajina je kar bezala mimo voza. Nadvse prijetno pa je bilo to, da je bil mogoč z voza razgled na vse strani. Kdor je hotel, je mogel gledati naprej, kako požira voz progo in pragove, ki so se zaradi hitrosti v bližini voza kar združevali v migotajočo sivo ploskev. Prav tako seveda ni bilo čutili neprijetnega duha po dimu in sujah, niti duha po bencinu ni zaudarjal. Na prvi od Škofje Loke do Kranja je motorni vlak zopet dosegel hitrost 90 km na uro. Ta hitrost je za ta motorni voz najvišja dovoljena hitrost. Od Kranja naprej ni skoraj nihče opazil, da prvi vlak čez ovinke in razmeroma napeto progo s hitrostjo od 60—70 km na uro. Saj se človek privadi, zlasti se zato, ker je vožnja tako mirna in tiha. Brnenja motorjev ni slišati, čeprav pri večjih brzinah delujejo prednji in zadnji motor. Voz, ki sedi ob volanu, ima prav za prav prijetno službo. Volan namreč po svojem delovanju ni sličen avtomobilskemu, zakaj z njim vozač le upravlja motor, nikakor pa ne vodi voza. Pred njim je osem različnih števec, med katerimi kaže eden hitrost, drugi delovanje motorjev, zalogo kuriva itd. Voz, ki vozi motorni vlak, je pri trdnosti in je po poklicu šofer. Ker pa ne pozna proge, mu je sedel ob strani vlakovodja, ki mu je dajal navodila, kdaj pride na progi krivina, kdaj strmina, kdaj most ali predor. Prav tako mu je razlagal železniška znamenja signalnih naprav, ki jih ni poznal. Poseben užitek so imeli vsi, ki so se vozili z motornim vlakom, ko je ta zavozil skozi predor pri Radovljici. Vsi, ki se vozijo z vlakom, smo navajeni v predorih strahotnega hrupa in razgleda v črno temo v kamenite zidove predora. Motorni voz pa ima razgled tudi naprej in tako so vsi videli, ko je zavozil motorni vlak v črno temo predora, daleč naprej svetlo odprtino, izhod iz predora. Tako tudi predor ni bil dolgočasen, zlasti se zaradi tega ne, ker je vlak s tako izredno naglico švignil skozi.

Ko je vlak prispel na Jesenice, ga je pričakovala precejšnja množica radovednežev, ki so se čudili »nedolžnemu tramvaju«. Še bolj pa bi se čudili, če bi vedeli, da bi ta tramvaj moral privoziti iz Ljubljane po predpisanem voznem redu v 59 mi-

nutah. Zaradi zamude v Ljubljani pa jih je dohitel osem, tako da je vozil le 51 minut. Po kratkem postanku je odbrzel vlak v Bohinjsko Bistrico in švigal skozi tunele, da je bilo veselo. Na tej progi je prevozil tudi največjo strmino današnjega dne, ki je znašala 18‰ in se zaradi krivine zvišala na 21. Po tej strmini je vozil motorni vlak s hitrostjo 70 km, pa ni nič sopihal. Iz Bohinjske Bistrice se je vrnil vlak po nekaj minutah postanka nazaj na Jesenice. To je bilo kaj lahko. Saj vozaču ni bilo treba obračati voza. Šel je samo s sprednjega dela v zadnji posebno oddeljeni prostor za voznika, sedel zopet za volan, zavijal in odpeljal.

Vlak je poskusil še progo do Rateč. Ko se je vračal nazaj na Jesenice, se je srečal v Kranjski gori z osebnim vlakom. Po približni cenitvi je prišlo na vsakega potnika, ki se je vozil v motornem vlakom, 250 kg teže. Teža običajnega potniškega vlaka, ki je imel lokomotivo, službeni voz in tri potniške voze, pa se je razdelila na potnike v vlakom, tako da je na vsakega prišlo več ton teže. Ko je pripeljal vlak na Jesenice, je šel počivat, tisti pa, ki so se vozili z njim, so si šli privezat železce. Ker je ostalo še nekaj časa do odhoda, so si šli udeleženci izleta ogledat v tovarno Kranjske industrijske družbe na Jesenicah grobišče starih lokomotiv, ki so se ostale izza prevrata. Tam namreč režejo s silno vročim plamenom, ki nastaja ob zgorevanju kisika in acetiola, podobno kakor pri avtomobilskem varjenju, stare lokomotive na manjše kose. Človeku se je kar milo storilo, ko je gledal, kako reže plamen nad centimetre debele ogrozne kotle lokomotiv, ki so svojčas veselo vriskale po naših progah. Kljub temu, da ni daleč proč na železniški progi stal modern konkurent težkih lokomotiv, se je vsak zavedal, da to grobišče še ni simbol konca za lokomotive. Saj se bo ta moderna konkurenca mogla s pridom uveljaviti le na nekaterih progah.

Jasno dopolnje, ki je omogočilo prav čudovite razglede po obeh savskih dolinah, se je umaknilo mrknemu popoldnev. Ob 4.08 je vlak točno po voznem redu odpeljal nazaj proti Ljubljani. Dirkali ni več smel, ker se je moral držati voznega reda. Zanimivo so bile ugotovitve glede hitrosti naših brzih vlakov na gorenjskih progah v primeri s hitrostjo motornega vlaka. Brzi vlak Ljubljana—Jesenice potrebuje samo za vožnjo brez postankov 82 minut. Motorni voz pa je rahel po voznem redu 59 minut, pripeljal pa je v 51 minutah. Brzi vlak z Jesenice na Bohinjsko Bistrico vozi 34 minut, motorni vlak pa 26. Vsa časovna razlika od Ljubljane do Bohinjske Bistrice znaša 59 minut, pri tem pa še nismo upoštevali, da rabi lokomotiva na Jesenicah za obračanje najmanj 15 minut, kar pri motornem vlakom odpade. Prav tako občutna razlika nastane na progi Jesenice—Rateč. Mirno lahko trdimo, da vozi motorni vlak za tretjino hitreje in tudi v za tretjino krajšem času, kakor brzovlak. Primeri z osebnim vlakom bi bila seveda obupna.

Vožnja je brez dvoma pokazala, da bi se taki motorni vlaki zlasti za naše goščke proge, ki imajo vse polno hudih ovinkov in klancev, sijajno obnesli. Upoštevati moramo, da je glavna prednost motornega vlaka v tem, da pride na enega potnika komaj 250 kg lastne teže voza, dočim pri navadnem vlakom najmanj 1000 kg. Čez ovinke in strmine more voziti z mnogo večjo hitrostjo, nedosegljiv pa je vprav v pospeševanju in zaviranju hitrosti. Če bomo kdaj dobili take motorne vlake, smo prepričani, da bodo turisti, izletniki in vsi, ki ljubijo prijetno in udobno vožnjo, največji prijatelji takih vlakov, zlasti se zato, ker menda ne bi bilo treba računati za te vlake brezovoznih cen.

V soboto bo motorni vlak, ki ima v teh vožnjah uradno številko 8b, nadaljeval poskusne vožnje in bo vozil na progah Vrhnika in Kamnika. Na Vrhniko bo vozil po izračunanim voznem redu le 17 minut, v Kamnik pa 28 minut.

Zasačena tatova v podstrešju

Ljubljana, 6. oktobra.

Danes popoldne je zaslisl Janec Marinka, sin trgovca Jožeta Marinka v Postojnski ul. 7, da v podstrešju nekdo bieska. Res je v podstrešju zasačil dva neznanca mu pohajaja. Takoj je poklical stražnika, ki je oba aretiral in odvedel na policijo. Oba pohajaja sta že ukradla v podstrešju dragoceno vijolino in kos boks usnja. Na policiji se je izkazalo, da sta tatova 34 letni Avgust Kralj s Hrvatskega in 19 letni Rudolf P. iz ljubljanske okolice. Oba se preživljata samo s pohajanjem in s priložnostnimi tatvinami. Kralj je bil že 21. septembra izgnan iz Ljubljane, vendar pa se je vrnil. Sedaj bo moral prestati najprej kazen zaradi poskusne tatvine, potem pa bo ponovno izgnan iz Ljubljane.

Pri P.-ju je policija našla prav zanimive reči, ki kažejo, da je najbrž okradel, če ne oropal, neko žensko. Tako je policija našla pri njem žensko lasuljo, majhno denarnico, kakor jo nosijo ženske v ročnih torbica. V denarnici je bilo 126 Din. Dalje so našli pri njem malo stekleničico Cole-partuma, molek iz perle, dve žetki zrcalci in sicer eno s šipama na obe strani, drugo pa reklamno zrcalce za Jamaica rum, dva glavnik, dve pisemski znamki in sicer eno za 1 Din, drugo pa za 150 Din, dva svinčnika in dva žepna robca. Robčka sta zaznamovana z rdečim križcem. Torej same take reči, kakor jih ženske nosijo v ročnih torbica. Nedvomno je P. ukradel ali pa iztrgal kakšni ženski torbico. Lastnica teh predmetov naj se zgloši na policiji.

Kaj bo danes?

Drama: »Sveta Ivana«, Izven.

Opera: »Pri belem konjčku«, Izven. Globoko znižane cene.

Kino Kodeljevo: Ob 8 »Sergeant X« in smešnica.

Zvočni kino Polje: ob 20 vojaška veseloligra »Veseli regiment«.

Nočno službo imata lekarni: mr. Sušnik, Marjin trg 5, in mr. Kural, Gosposvetska cesta 4.

*

© Sv. masa za turiste bo v prizemlju Vzemne zavarovalnice, jutri, v nedeljo 8. oktobra ob tri četrti na 5 jutraj.

© Družba sv. Vincencija Pavelskega v Ljubljani vabi k obnemu zborovanju, ki bo prihodnjo nedeljo, t. j. 8. t. m. v Marijanišču (Potrjanska cesta 28) s sledečim sporedom: 1. Ob tričetrti na 7 sv. masa z nagovorom in skupnim sv. obhajilom v marijaniški kapeli. 2. Ob pol 9 dopolne občno zborovanje v zborovalni dvorani po sledečem redu: a) nagovor predsedstva; b) duhovno čtivo; c) čitanje zapisnika obč.

in ljubitelje planin na zanimivo predavanje, ki bo v torek 10. t. m. ob 20 v veliki dvorani hotela »Union«. Društveni predsednik dr. Josip Pretnar bo pripovedoval o svojih vtisih in doživljajih po planinah Južne Srbije. Stevilne skiptične slike, ki so po večini izvršene po lastnih posnetkih predavatelja, bodo pojasnjevale že samo po sebi zanimivo snov predavanja. Vstopnina po 10 Din (prvih pet vrst sedežev), ostali, balkonski in galerijski sedeži po 6 Din, stojništa po 4 Din, za dijaštvo v skupinah pa po 2 Din. Vstopnice se dbe v prodaji od ponedeljka 9. t. m. v društveni pisarni Masarykova cesta 14/1 (palača »Grafike«) med uradnimi urami od 8—12 in od 15—19.

© Rezervni častniki. Danes ob 21 se vrši družabni večer gg. častnikov in vojni uradnikov v prostorih oficirskega doma. K tovariškemu večeru so vabljeni tudi vsi rezervni častniki in vojni uradniki s soprogami. Pridite v čim večjem številu. — Odpor.

© Dramatični odsek »Stog« uprizar v soboto, dne 7. t. m. in v nedeljo 8. t. m. vselej ob 20 zvečer v dvorani Delavske zbornice narodno igrso s petjem »Zlatorog«. Igra nam kaže romantično življenje Trentarjev v času, ko so gospodovala nad svetom bajeslovna bitja. Vsa dejanja so prepletena s petjem in razdelitev

Mariborske vesti:

Jutranja megla — vzrok nesreč

V meglenem jutru se je pripetila huda nesreča na okrajni cesti v Graboncu. Marija Štekar iz Andrenc je vozila s svojim sinom Janezom voz žita v mlin. Ko sta prispela iz občinske na okrajno cesto, je pridrel izza ovinka avtomobil, ki pa ni dajal na ovinku predpisanih znamenj. Kar naenkrat se je vozilo pojavilo iz megle pred kravami. Janez Štekar je v trenutku duhaprisotnosti skočil pred krave ter jih zavil v jarek, pri naglem zavoju pa je padla njegova mati z voza. Kolesa so ji prevozila nogo ter ji kosti popolnoma zdrobila. Ko je avto videl grozno stanje ponesrečenke, jo

Krasno zimskie suknje

za gospode že od Din 550— dalje, hubertus plašče od Din 320—. Ogronna izbira blaga za obleke in suknje po meri.

LUKIČ, Ljubljana, Stritarjeva ulica

vlog kakor tudi g. režiser Pečar nam jamči za prvovrstno izvedbo. Vsi najlepše vabljeni! Med odmori igra orkester »Stog«. Cena Din 8. 6. 4. Predprodaja vstopnic v trafikii Pugalj, Miklošičeva cesta, palača Pokojniškega zavoda.

© Ubog družinski oče, že nad pol leta brezposeln, žena v bolnišnici, stanovanje sodno odpovedano, prosi usmiljena srca, da bi mu pomagala do kakega zaslužka. Pripravljen je prijeti za vsako delo. Gre rad tudi na deželo. Več pove uredništvo.

© Opozorilo. Delavec Franc Breznikar, ki je 3. t. m. delal v Mostah, Ciglarjeva ul. 27, naj se tam oglasi, da vzame svoje listine, ki jih je pozabil.

je naložil na avto ter odpeljal k najbližnjemu zdravniku, da jo je zasilno obvezal, nato pa je nadaljeval vožnjo s ponesrečenko do bolnišnice, kjer jo je oddal v nadaljnjo oskrbo. — Megla je bila tudi vzrok nesreče, ki se je večer jutraj pripetila med Bohovo in Teznom. 24 letni dimnikarski pomočnik Jože Meniga je zavozil s svojim motornim kolesom v tovarni avto, ki je stal v megli sredi ceste ter ni imel prižganih luči. Dobil je hude notranje in zunanje poškodbe, motorno kolo pa se je razbilo. Ponesrečenca so reševalci prepeljali v bolnišnico.

je naložil na avto ter odpeljal k najbližnjemu zdravniku, da jo je zasilno obvezal, nato pa je nadaljeval vožnjo s ponesrečenko do bolnišnice, kjer jo je oddal v nadaljnjo oskrbo. — Megla je bila tudi vzrok nesreče, ki se je večer jutraj pripetila med Bohovo in Teznom. 24 letni dimnikarski pomočnik Jože Meniga je zavozil s svojim motornim kolesom v tovarni avto, ki je stal v megli sredi ceste ter ni imel prižganih luči. Dobil je hude notranje in zunanje poškodbe, motorno kolo pa se je razbilo. Ponesrečenca so reševalci prepeljali v bolnišnico.

© Borza dela nas naproša za objavo naslednjega: Vse delavke, ki so se prijavile na Borzi dela za tovarno Hutter in drug, so bile v redu prijavljene vodstvu tovarne. Ljudi pa ne zaposluje Borza dela, temveč tovarna, ki bo odločala o številu zaposlenih. Radi tega so tudi vse intervencije na Borzi dela zaman. Če ne bo mogoče zaposliti vseh prijavljenk, temu nista kriva ne podjetnik, ne Borza dela.

© Zareče nebo nad Kozjakom je v četrtek zvečer oznanjal požar nekje v bližini Sv. Duha. Ognjeni sij se je dobro videl v Dravski dolini, ni se pa dalo še ugotoviti, kje in kaj je pogorelo. © Nič rib. Ribojedi so bili večeraj razočarani. Prišli so na trg, pa so dobili samo skomine. Rib ni bilo nič, najbrže radi slabega vremena, ki so ga imeli te dni na Jadranu.

© Zvišanje cene vinu. Mariborski gostilničarji so sklicujoč se na porast nakupnih cen zvišali prodajno ceno povprečno in časno za Din 2 od litra. Nakupne cene so skočile za Din 2 do Din 4. © Nočno lekarniško službo ima prihodnji teden do vključno 15. t. m. Vidmarjeva lekarna pri Arehu na Glavnem trgu.

© Za poplavlence so darovali pragmatični uslužbenci in upokojenci mariborske mestne občine Din 3500.

© Navrtana blagajna. Neznani nebodijhtreba so poizkusili navrtati blagajno tukajšnje tržnice Medic in Zankl, pa jih je slučajni ropot v bližini preprečil in preprečil. Odnosil so nekaj malenkosti.

© Pomagajte revnim študentom! Vsi, ki bi bili pripravljeni pomagati revnim in siromašnim dijakom z instrukcijami, s hrano ali denarnimi prispevki (tudi najmanjši dar je dobrodošel), naj se blagovolijo zglositi v Gladališki ulici št. 2, pritličje desno. Uradne ure vsak popoldne od petih do šestih.

© Panje krajevo. Pri vdovi Toš v Brengovi je izginilo edem panjev. Orožniki so prišli krivcu Rudolfu L. na sled, ki je vse panje prodal. Moral je najprej po nje h kupcu, ki ni vedel, da so panji ukradeni, in jih nesli nazaj k oskodovalki, nato pa v šentlenartske zapore.

Celje

© Plačilni nalogi za potavnavo kuluka, se dostavljajo strankam, da je treba poravnati pri mestnem načelnstvu v Celju predpisane zneske do 15. oktobra t. l. Rok za prijavo škode, ki jo je napravila zadnja povodenj poteče 12. okt. t. l. na kar se vsi zamudniki opozarjajo.

© Ogenj v Trnovljah. Posestnika Bobnarja Ivanu, p. d. Selskega, Trnovlje 65, je v noči od srede na četrtek pogorel kozolec, poln sena ter poljskih pridelkov in orodja. Goreti je začelo okrog pol 10 zvečer. Okoliški fantje so ogenj pogasili in preprečili, da se ni vnelo tudi pri sosedu. Kako je nastal ogenj, ni znano.

© Obrtniški vajeniški dom v Ljubljani. — Mestno načelnstvo celjsko nas prosi, da obvestimo svoje čitatelje, da je začel poslovati v Ljubljani Obrtniški vajeniški dom, ki ima namen oskrbovati vajence, izpopolnjevanje njih znanje s strokovnimi in poučnimi tečajji ter jih vzgajati v ljubezni do naroda in države. Prostoru ima za 120 gojencev. Pogoji za sprejem v dom so razvidni z razglaš na uradni deski mestnega načelnstva.

© Ljudsko vseučilišče v Celju prične letošnjo sezono v ponedeljek, dne 9. t. m. ob 8 zvečer v risalnici deske meščanske šole. Ker se vrši otvoritveno predavanje na predvečer koroskega plebscista, bo predaval tajnik Koroskega kluba iz Ljubljane g. I. Uršič o germanizaciji na Koroskem. Predavanje bo spremljalo več skiptičnih slik.

© Služkinja odnesla gospodarju 5500 Din. Posestnika Božič na Gomilskem je v noči od 4. na 5. t. m. odnesla njegova 35-letna služkinja M. D. iz Sv. Petra pri Mariboru 5500 Din, vzela svojo prtljago in nato neznanu kam izginila.

© Šport v nedeljo. V nedeljo ob pol 4 popoldne bo na Glaziji prva lina prvenstvena tekma 1. SSK Maribor in SK Celja. Sodil bo g. Cimperman iz Ljubljane. Ob 2 popoldne bo istotam predtekma med rezervama SK Celje in SK Olimp.

— Nasčtim ženam in mladim materam priporočamo naravna »Franz-Josef« greduca do ure nega delovanja železoda in črev.

Ptui

Bogokletstvo. Radi bogokletstva in grdega preklinjanja so ovadeni sodišču trije razgrajati iz Zg. Pristave.

Policijske vesti. Policija je aretirala 5 ponočnjakov razgrajavev in jih vlatnila v luknjo. Radi prestopka čestno policije-kega reda je bilo kaznovanih 6 oseb. — Ukradeni je bilo moško kolo izpred kavarn »Korče«, last posestnika Franca Korosca. Kolo je vredno 1500 Din — opremljeno pa je z evidenčno številko 59464.

Šoštani

Poroka. V župni cerkvi sta se poročila g. Hriberšek Tone in gđ. Štefka Tajnikova. Obilo sreče! Mrtvaški zvon. V septembru so umrli: Lombr Tozjivir, Jožeta Pokleka, Dvornik Josip. — Naj v miru počivajo!

Grosuplje

Na pobudo tukajšnjega krajevnega odbora »Krke« bomo dobili javno električno razsvetljavo po vasi. Drogovi bodo v par dneh že postavljeni.

Tukajšnji orožniki so v zvezi z višnjegorskimi prijeli dva vojaka, ki sta pobegnila iz Sarajeva. Eden je domačin iz Police, drugi pa Bosanec. Prepeljali so ju v Ljubljano.

Voda nas je, hvala Bogu, zapustila; seveda je je po malo nižji predel, posebno v Račenski kotlini, še precej. S polj in iz hiš se je že tudi umaknila.

Jesenice

Narodna šola na Jesenicah priredi v soboto, nedeljo in ponedeljek okrajno sadjarsko razstavo. Otvoritev bo danes ob 12. Da si razstavo vsakdo lahko ogleda, je določena sobota za učiteljstvo, nedelja za občinstvo, ponedeljek pa za šolsko mladino. Ne zamudite si ogledati to zanimivo razstavo!

Ženska kršćanska zveza, odsek Jesenice, ima svoj redni sestanek v ponedeljek 9. oktobra ob 8 zvečer v Krekovem domu. Vabimo članice k polnoštevilni udeležbi.

„Dijaštvo, ljubezen, Čeka in smrt“

Pri Pustetu v Salzburgu je izšel dnevnik ruske dijakinje Alje Rahmanove, ki je v obliki romana pretresljiv spomenik naše dobe, slika ruske duše, podana od angelske nežnosti do satanske propalosti. Viktor Buchgraber, ki piše o tej knjigi, vzklika:

»Kdor ni prebral te knjige, ne bo nikoli razumel boljše življenja.«

O usodi pisateljice in postanku te knjige pa piše Viktor Buchgraber tole zanimivo zgodbo:

»Imel sem dobrega tovariša, ki sem ga spoznal v Sibiriji. Če si ga vprašal, odkod je, je odgovoril vedno z nasprotnim vprašanjem: »Kaj želiš vedeti? Kje sem se rodil? Ali kam sem prišel? Ali kje žive moji starši? In po em je začel naštevati, kakor da recitira na pamet naučene litanije: »Rodil sem se v Černovih, pristojen sem v Salzburg, študiral sem v Pragi, služil sem v Dobru — — —«

Kadar se je ujetnikom slabo godilo, če je v taborišču vladala lakota in beda, je svoj tovariš — kljub tožbam in godrnjanju imel navado reči: »Dokler mi Rusi dajo mir, da morem študirati, sem zadovoljen.« Učil se je predvsem jezikov in tudi s tem pokazal, da je pristen sin svoje mnogojezične domovine: češko, rusko, francosko, angleško, turško. Njegova želja, da bi imel vedno čas za študiranje, se ni uresničila. Tudi on si je moral končno z delom svojih rok služiti kruh. Najprej je začel Rusom za visoko ceno dobavljati zobni prašek, ki ga je sam narejal, potem je mimo grede poskusil z grobarstvom, nazadnje sva bila skupaj nameščena v novem sovjetskem podjetju, v državnih strojništvi. In kadar sva razobešala kože, da so se sušile ali povežavale po 50 suhih ovčjih ali kravjih kož v zamote in jih nakladala na vozove, sva imela filozofske razgovore ali sva se drug drugega izpraševala nemške cesarje ali spise in življenjske podatke naših pesnikov ali slovstvenih veličin. V juniju 1920 sva pobegnili. Vozila sva se brez vozovnic v hišicah za zavirače in premoženih vozovih, hodila peš po sibirski tajgi, prosila po ruskih vaseh, delala prisilno delo v kamnolomih in gramoznikih s potepuhi in političnimi zločinci, se potikala po ječah od enega okrožnega mesta do drugega; vse sva zvesto delala. Enajststo verst proti zapadu sva prekinila beg in sva se spet lotila dela, da si pridobiva moči, denarja in poguma za nadaljnje potovanje. Moj tovariš je dobil službo v sovjetski knjižnici tistega mesta, jaz sem postal pisar in kmalu nato sem bil povišan v načelnika oddelka pri uradu za evakuacijo taborišča vojnih ujetnikov. Izprva je stanoval v baraki v taborišču, potem se je samozvestno in nekako tajinstveno preselil v mesto. Odslej sva se le malokdaj videla. Toda ko so se organizovali prvi transporti vojnih ujetnikov, da bi se odpeljali v domovino, se je prijavil tudi on in se pripravil na pot. V enega izmed prvih transportnih seznamov sem zapisal tudi njega in sem mu to sporočil v knjižnico. Vlak je stal na kolodvoru pripravljen za odhod, sezname so bili prebrani; srečni, ki so bili poklicani po imenih, so spravili svojo bomo imovino v red, v taboriščni pisarni pa smo bili veseli, da smo spet oddali 800 mož. Tedaj prinese neki avstrijski častnik pismo od mojega tovariša, naj ga čitam s transportnega seznama, češ, da se še ne odpelje domov. Vojni ujetnik, ki ne mara domov? Kaj se je zgodilo? Donositelj pisma, ki je nameščen v isti knjižnici, je pripovedoval o neki ruski dijakinji, ki se je moj tovariš seznanil z njo v knjižnici in se hoče z njo poročiti.

Transport je odšel brez njega. Štirinajst dni potem sem se odpeljal sam, ne da bi ga bil še enkrat videl.

Šele po šestih letih sva se spet videla. To pol na Dunaju. On je med tem dosegel visoko mesto. Postal je profesor na neki ruski univerzi in njegova žena — prav tista dijakinja, ki so takrat o njej govorili, — docentka na neki akademiji. Iz vzrokov, ki jih ni nikoli zvedel, sta bila nenadno — takorekoč — izgnana. Če bi si bil privzel rusko državljanstvo, bi se mu brez dvoma pripetilo še kaj hujšega. Pa tudi tako je bilo hudo dovolj. Njuni prihranki so zadostovali ravno za pot zanj, za njegovo ženo in štiriletnega otroka. Prijatelji so morali priskočiti na pomoč. Tako sta si kupila majhno prodajalno mleka v Währingu. In

tako je hodila gospa docentka vsako jutro ob prvem svitu na trg in prenašala težke vrče in jerbe in gospod vseučiliški profesor je stal za prodajalno mizo, narezaval delavkam kruh, klobase, zmetke, in zavijal otrokom za 10 grošev kislih sladkorčkov. Ko se je žena vrnila, jo je pustil v trgovini in odhitel na pedagogiji ali na vseučilišče. Njegovi izpiti v Rusiji so bili v Avstriji neveljavni, moral je torej čimprej obnoviti doktorat in učiteljski izpit.

Stanovala sta v ozkem opazu brez oken, za svojo občestno trgovinico. Postelja, miza, par desk, položenih čez dva kovega, to jima je bil dom. Najprej je skušal dobiti službo učitelja na ljudski šoli. Ko sem mu nekoč pripovedoval, kako majhno plačo dobiva začetnik v učiteljski službi, mi je naračunal, koliko mu ostanje za družino, če odšteje davke, odplačila obresti od svojega izkupitka; bil je strahotno nizek znesek. Kako so živeli vsi trije? In če sem prišel k njim, so bili vedno veseli in polni nad — kajpak nekako otožno-veseli, vedno so si bili ljubezni, hvaležni za najmanjši svetli trenutek, ki ga jim je nudilo življenje. Nekeho mi je rekla žena — ljubezniva, čedna, duhovita Rusinja — v zategli nemščini: »Dvakrat v življenju smo že bili ob vse. Zato je prav dobro, kakor je zda.«

Danes šele razumem to. Danes, ko sem prebral dnevnik te izrečene žene. Ta dnevnik Spisala ga je v letih 1916—1920, njen mož ga je prevedel iz rusčine in založba A. Pustetova v Salzburgu ga je izdala.

Nenavadno živahna, globoka in resničnostna knjiga je to. Kdor pozna rusko življenje, bo po čisto neznatnih, malenkostnih potezah spoznal, kako živa je. To poudarja med drugimi, ko govori o tej knjigi, dobri poznavalec Rusje general Sakarov, šef generalnega štaba admirala Kolčaka. Tudi v čisto brezposelnih, postranskih stvarih je še toliko živga življenja, da moramo pritriti uredniku »Katoliške Cerkvenega Listu«, vseučiliškemu docentu Dillersbergerju, ki pravi o knjigi, da spominja na Dostojevskaja.

Drugi del učinkuje posebno pretresljivo. To je oni del, ki v njem pripoveduje o brezumni katastrofi ruske revolucije in državljanske voje. Žena mojega tovariša je doživela vse te strašne dogodke. Dvakrat je njena družina izžubila skoro vse. Celotno mesec je preživela s svojci v neopracnem strahu pred ječo mučen em in smrtjo. Okusila je neprestane hišne preiskave in konfiskacije, nemno sovraštvo in zasmeh sumničenja in denunciacije, ki so jim bili žrtve pristaši meščanskih slojev. Mnogo izmed njenih ožjih znancev je bilo umorjenih, ponovno je videla ali slišala o groznici, ki so bile takrat na dnevnem redu. Obetala je za pegastega ležarjem bežala z »belimi« v Sibirijo, okusila življenje bežencev, ki se komaj še more imenovati sloveško v tovornih vlakih sibirskih železnic. Kar pripoveduje tu o groznici s stohoparnimi besedami, to je — to čuti iz vsake vrstice — gola, neoplašena istina. Pri tem pa knjiga nizek ne učinkuje kot tendenčni spis morda proti bolševizmu, zakaj nič manj živo kot teror ene stranke ne sloji proti bralcem brezne na lahkomišelnosti, neodpustljiva trdnost in brezupna nesposobnost in korupcija druge. Na vsem krvavim sovraživom strank pa stoji globoka neizbrisna ljubezen pisateljice do lastnega, zažgonjenega ruskega ljudstva in dežele.

Kdor govori o knjigi in njeni pisateljici mora omeniti tudi to, kar je pravzaprav moč te knjige, kar jo visoko povzviša nad mnoge, morda vse knjige podobne vsebine: Nad vsemi grozotami in strahotami, ki knjiga o njih pripoveduje, stoji visoko in svetlo dejstvo, da nam v tej knjigi govori človek, ki se v vsem brezumnem trpljenju in bedi one dobe ne le ni dal sresti, ampak se je iz vsega tega gorja in po njej dvignil do najčistejše do »rote in ljubezni. In to milostipolno čudo, ki se vedno iznova obnavlja v človeških dušah, nam postaja tem očitnejše, čim dalje beremo knjigo Alje Rahmanove in končno jo odložimo z močno zavestjo: Kdor je toliko doživel, kdor je tako globoko doživljal in kdor je iz strahnih zmed onih starih let izšel takšen, la ima pravico, da nam govori.

Ta roman bo naš novi listek, ki ga pričnemo prinášati v nedeljo.

Dve smrtni nesreči pod vlakom

Ogulin, 5. oktobra.

Strašne smrti je večer ob 2 popoldne umrl 14letni Mile Vujnovič vprico svojega očeta, ki je pri tej priliki tudi komaj ušel smrti. Vozila sta se po cesti iz Hreljuna. Ker so bili konji zelo zganjeni, so se le počasi pomikali naprej. Pri železniški čuvajnici krene cesta čez železniško progo. Na vozu spredaj je sedel oče, ki je pogledal konje, sinko pa je sedel zadaj. Na prehodu čez progo pa na cesti ni zatvornic. Prvi del voza s konji je srečno prišel čez progo, medtem ko je drugi del voza bil še na prosti, kar je prignel vlak in razbil zadnji del voza. Nesrečnega dečka je presekalo čez pol života. Oče pa je ostal živ onstran proge. Nesrečni

oče, ki je seveda ves obupan, trdi, da ni slišal ne vlaka, niti signalov od lokomotive.

Sremska Mitrovica, 5. okt.

Danes dopoldne se je na tukajšnji postaji zgodila smrtna nesreča, ki je njena žrtev slovenski železnica Mihailo Feder. Ko je pripeljal dva vagona drug na drugega, je začel med odbojate, ki so mu strli prsni koš. Več ljudi je opazovalo nesrečo, vendar rezevu niso mogli pravocasnoma pomagati. Ko so mu odbijali stisnili prsni koš, se je onesvestil in padel na tla. Tu so šli čez en premikajoči se železniški vozovi in mu odrezali obe nogi. Predno so ga prepeljali v bolnišnico, je ne srečnik umrl.

Sovražna brata

Zlata, 5. oktobra.

Brata Alojzij in Ljudevit Babič iz Lohora sta že letošnjo pomlad razdelila med seboj svoje došle skupno gospodarstvo in posestvo. Od tistihmal pa je med njima prenehala bratovska ljubezen. Drug drugemu sta začela očitali, da sta pri razdelitvi premoženja bila prikažana. Začela sta se srdito prepirati, tako, da so se sosedje bali, da bo med njima nastala nesreča. Te zle slutnje so se večeraj izpolnile.

Alojzij je s svojo ženo na njivi trgal grah in pospravljal kolje, na katerem je bil nakoljen grah. Naenkrat je prišel na njivo brat Ljudevit, ki je Alojzija na glas psoval in zmerjal. V roki je vtihtel vejniki, ki nadomešča sekiri, kadar klestijo veje. Z njim je udaril brata Alojzija po levi rami s tako silo, da se je vejniki zasekal v kost ter povzročil strašno rano, iz katere je briznil velik curek krvi. Vsed silne izgube krvi se je brat Alojzij onesvestil. Njegovi domači, ki so trhteli, so ga na vozu brž prepeljali k zdravniku v Zlato, ki mu je komaj ustavil kri ter mu tako rečil življenje. Sedaj bo eden izmed bratov dolgo časa trpel telesne bolečine, medtem ko se bo drugi v duševnih mukah pokoril za svoj zločin nad bratom v kaznilnici v Lepoglavu.

S polnim čolnom utonil na Uni

V Kostajnici poročajo, da se je 5. t. m. ob 4 popoldne na Uni zgodila huda nesreča in da je utonil 30letni kmet Anton Kač iz vasi Utočec. Nesrečni mož je od Gornjih Otokov po čolno vozil posek za Marko Luknjiča v Kostajnico. Ko je 5. t. m. z malomernim čolnom odplul po vodi, je čoln naenkrat zalila voda, da se je začel potapljati. Kač ni znal plavati, v bližini pa tudi ni bilo nikogar, da bi mu bil takoj priskočil na pomoč. Zato je izginel pod vodo. Nesrečo je po oazil od daleč Ljuba Golubov, ki je ob reki našel goveda. Ko je slišal klice na pomoč, je stekel po ljudi, ki so prišli pomagati. Toda tedaj že ni bilo več sledu ne za čolnom, ne za potapljenim. Oblasti so takoj začele iskati truplo, a ga niso našle. Drugi dan okrog polnočja so našli v vodi čoln kakih 15 metrov od kraja nesreče. Ležal je 3 m globoko v vodi. Veslo pa so našli med vrhami na bosanski strani.

Kolod

Sobota, 7. oktobra: Marija Devica, kraljica rožnega venca.

Osebnosti

— Padelera je župnija Jezica Janezu Pucelj, župnika pri Sv. Vidu nad Cerkljo.

— Prezevnan je na župnijo Cerklja Ivan Strajbar, župnik v Borovnici.

— Konkurni razpis. Z okrožnega škofijskega ordinariata v Ljubljani je razpisana z rakom do 31. oktobra 1933 župnija Sv. Vid nad Cerkljo, sloveča pod nadstropno graščino Nadlišek.

— V višjo šolo vojne akademije so bili sprejeti peh. poročnik Josip Rjavce, topniška poročnik Milan Jelenc in Karlo Novak, topniški kap. II. razr. Stanislav Jelac in peh. poročnik Ivo Frezel.

— Iz vojaške službe. Odrejeni so: za vršilec dolžnosti blagajnika 5 pešpolka intendantki podporočnik Franjo Rušak; za vršilec dolžnosti blagajnika topniškega polka V. armijske oblasti intendantki podporočnik Božo Matulija; za vršilec dolžnosti blagajnika 32. topn. polka int. poročnik Josip Lep; za vršilec dolžnosti novojnika 11. čete 56. pešpolka neh. podporočnik Zvonimir Boroz; za vršilec dolžnosti nadzornika delavnic za izdelovanje voj. oblake int. podporočnik Josip Božič; za vršilec dolžnosti upravitelja int. ohrane 2. zrakoplovne polka voj. pisar IV. razr. Trifun Smolčič; za volnika neh. polka kraljeve garde peh. podporočnik Ivan Geržina, Franjo Peter, Vinko Tkalec in Radivoj Fajdiga ter za volnika topn. polka kraljeve garde topn. podporočnik Josip Janiček, Bojan Preseknik in Milan Turina.

Ostale vesti

— Jezikovni tečaji v Radio-Ljubljani. Na poziv v dnevnem časopisu in na razglašeno po radiu, da naj se javijo zainteresirani za jezikovne tečaje, smo prejeli vse čas razglaševanja od vseh radionarodnikov samo 43 obvestil s 85 željami za jezike. Ker nam mora biti to dokaz, da za pouk tujih jezikov po radiu na dosednji način med našimi naročniki ni dovolj interesa, smo sklenili, da doslej običajne pouka jezikov v program v tej sezoni ne uvrstimo. Pač pa bomo poučevali pričetkom 10. t. m. vsak tork ob 19 francoščino v obliki konverzacij in dialogov in pričetkom 12. t. m. vsak četrtek ob 19 srbohrvaščino v obliki recitacij in čtiva. Radio-Ljubljana.

— Kaj Slovenske gorice niso naše?! Vse kraje, kjer teče naša govorica, poznate, zakaj pa Slovenskih gorice bo v nedeljo 8. oktobra na Gregorčevem foto-amaterskem izletu. Vzemite si brezplačen prospekt v drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

— Novi vojni red »Eksprese izide danes. Dobiva se pri vseh postajnih blagajnah, knjigarnah in trafikah. Cena 10.— Din Obsega vse najnoveše spremembe železniških in avtomobilskih voznih redov. Posebno pa opozarjamo na popolnoma pravljen vojni red plovidbe na Jadranskem morju.

— Izsledena izsiljevalska tolpa. Zadnji dve leti so prejemali razni imoviti ljudje v Ljubljani in tudi v okolici izsiljevalna pisma, v katerih so jim neznanci grozili, da jih ovadijo zaradi raznih domnevnih prevar oblastem, če ne ustrežejo njihovim zahtevam, to je, če jim ne pošljejo denarja. Ti izsiljevalci niso bili prav nič skromni, temveč so zahtevali kar po 10.000 Din in še več. Enega izsiljevalca je policija izsledila pred dvema dnevnoma, drugega pa je sedaj v oseh 37-letnega Vinka R.,

Smrt v globokem vodnjaku

Iz Grubišnje polja poročajo, da so v vasi Velika Peratovica posestniku Juriju Trbojeviču kopali vodnjak. Delali so Spasoj Slepčević, Milan Cvijanović in Branko Radović. Ko so prišli že 18 m globoko, se je onim na vrhu čudno zdelo, da se Slepčević, ki je delal na dnu, tako dolgo ne oglasi. Zato se je spustil za njim Cvijanović, da pogleda, kaj mu je in da mu pomaga. Ko je Cvijanović prišel na dno, je začel takoj klicati na

pomoč. Pa komaj je bil na dnu, je že klical na pomoč tudi on. Sedaj so se spustili za njimi drugi, ki so si privežali na usta rute. Na dnu so našli vse tri kmete drugega na drugem. Privežali so jim vrvi na noge in drugega za drugim izlekli ven. Ko je prišel zdravnik, je ugotovil, da sta Slepčević in Cvijanović mrtva, da pa bo Radović morda ozdravel. Plini, ki so se zbirali v globoki jami, so jih zadušili.

Ljubljanski izletniki v Beli Krajini

Z ozirom na netočne vesti, ki so bile razširjene v zvezi z izletom v Belo Krajino, sporoča podpisano društvo, da znaša celotna škoda, povzročena v vinogradih ob priliki našega izleta, 87 Din (osemdeset in sedem Din). To škodo je ugotovila cenilna komisija na pobudo našega društva, in sicer pod vodstvom okrajnega ekonoma v Metliki, g. Konde Prizadeti vinogradniki so bili pri ugotavljanju škode navzoči in izjavili, da je cenitev točna.

Društvo »Bela Krajina« je nakazalo Tujsko-prometnemu društvu v Metliki, ki je imelo v rokah organizacijo našega izleta, na liču mesta znesek 200 Din, da jih porazdeli med prizadete. Alarmantna vest, da gre škoda v tisoče, ne odgovarja torej niti zdaleka resnici in je, kot razvidno, efektivna škoda več kot povrnjena. V zaščito ugleda ljubljanskih izletnikov ugotavljamo, da so se udeleženci našega izleta z izjemo 5 oseb, ki so bile na liču mesta ukorjene, obnašali dostojno in se nikakor ne more govoriti o kakem pustošenju v vinogradih. Glede osebnega napada na g. Guštna, župana iz Drašič, je ugotovljeno, da ta incident ni bil niti v neposredni, niti v posredni zvezi z našim izletom, ampak je bil čisto osebni spor med domačini. — Društvo »Bela Krajina« v Ljubljani.

— Pri slabem počutju je naravna »Franz Josef« grenčica prijetno učinkovito domače sredstvo, ki se z njim znatno zmanjšajo težkoče in češče zanesljivo koristijo že male količine. Dopisi ženskih zdravnikov hvalijo soglasno prav milo učinkovanje »Franz Josef« vode, ki je poseben izborna za nežni ustroj ženskega telesa

Stre'a

Zagorje, 5. oktobra.

V tork zvečer je naslalo nad našo dolino za jesenski čas nenavadno neurje, ki ga je spremljalo neprestano grmenje in treskanje. Ob 8 je silno tresčilo, sledila je popolna tema v polovici Zagorja. Kmalu so ugotovili, da je stre'a udarila v hišo gosp. Forteta in sicer v železno vez na tramu v podstrešni sobi. Od tem je strela odskočila na pod in po spodnjem stropu ne eektrično napeljava skozi celo hišo na zunanje omrežje domače električne zadržge ter je razgrznila žico. Seveda so vse električne svečiljke v hipu ugasnile. Srca v nesreči je bila, da so domači bili takoj na mestu ter so pogasili ogenj, preden se je razširil. Vendar je stre'a napravila precejšnjo škodo, ker je zgorela vsa električna napeljava v hiši. Takoj nato je tresčilo v Zadržgi dom, kjer pa strela ni napravila občutne škode.

Novi grobovi

† Na Groblji pri Sv. Petru pri Prebodu je umrl v starosti 77 let g. Julij Sadnik, veleposesnik in učitelj v p. Pogreb bo v nedeljo ob pol 10 dopoldne. Blag mu spomin! Zaljubljeni naše sožalje!

† V Sv. Križu pri Rogaški Slatini je umrl daleč naokrog znani in priljubljeni Franc Motoh iz Rajnkovec. Motoh je bil veren in značjen mož; vsako prvo nedeljo je bil pri mizi Gospodovi. Dolgo vrsto let je nosil pri vsaki evharistični procesiji nebo. Ta časten posel je z veseljem opravljal. V mladosti se je posvetil tesarskemu poklicu in je bil kot tak znan daleč naokoli. Gospodaril je na svojem posestvu na Rajnkovec, pred nedavnim pa je posestvo prodal. Še čil in krepek je v 66. letu starosti odšel za svojo ženo, ki mu je umrla aprila t. l. na plačilo. Za pokojnikom žaluje vsa svetokrižska nadžupnija, posebno vas Rajnkovec. Naj v miru počiva!

Svečina

Podružnica Sv. Cirila in Metoda priredi v nedeljo 8. oktobra v grajskih prostorih v Svečini ob 3 pop. lepo zgodovinsko igr »Naša kria. Na sporedu je tudi petje in godba. Domačini in sosedje vljudno vabljeni!

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Sobota, 7. oktobra: 12.15 Plošče 12.45 Poročila 13.00 Cas, plošče 18.00 Plošče 18.30 O namiznem sadju (Fran Gombač) 19.00 Ljudski nauk o dobrem in zlu (univ. profesor dr. Veber) 19.30 Politični pregled (dr. Jug) 20.00 Koncert radijske orkestra (plesna glasba) 20.45 Samospevi g. Deržaja Franca 21.15 Harmonika solo, g. Stante 21.45 Cas, poročila 22.00 Radio-jazz.

Nedelja, 8. oktobra: 8.15 Poročila — 8.30 Gimnastika (M. Dobovšek) — 9 Versko predavanje (dr. Rant) — 9.30 Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve — 10 Otroci in sadje (Kus Viljem) — 10.30 Operetna in operna glasba, izvajata ga. Ribičeva in g. Banovec s spremljevanjem Radio-orkestra — 11.30 Koristi uživanja grozda in sadja — škodljivost uživanja alkohola (dr. Abšin) — 12 Cas, plošče — 16 Kmetijska ura (g. Jamnik) — 16.30 Otroška tragedija (Schönher), izvajata dramski studio Fr. Delaka — 17.30 Plošče — 20 Rad o orkester (plesna glasba) — 20.30 Plošče (vokalni koncert) — 21 Kuplete poje g. Bajde, vmes citre solo, g. Mezgilits — 22 Cas, poročila — 22.15 Radio-jazz.

Drugi programi

Nedelja, 8. oktobra 1933.

Barcelona: 22 Simfonični koncert — Belgrad: 20 Koncert za violo in orkester — Zagreb: 20.45 koncert Radio orkestra — Dunaj: 10 Skladbe za klavir in orgle — 12 Orkestralni koncert — 19 Zabavna glasba — Budimpešta: 18 Madjarske narodne pesmi — 19.30 Klavirski koncert — 20.25 Modra mazurka, opereta, Lehar — Frankfurt: 20.10 Koncert Verdijeve glasbe — Leipzig: 18.20 Koncert na klavirju — London: 22.05 Simfonični koncert s klavirjem — Milan: 19.05 Cavalleria rusticana, opera, Mascagni — 20.30 Bajazzo, opera, Leoncavallo — Praga: 9.35 Orkestralni koncert — 18 Suzanina skrivnost, opera, Wolf-Ferrari — 19.30 Turandot, opera, Puccini — Varšava: 12.15 Koncert varšavske filharmonije — 16.30 Violinski koncert — 18.40 Vokalni koncert — 20 Laka glasba

Na višja gora sveta znova zmagovalka

Angleška himalajska ekspedicija se je po brezuspešnem trudu, da bi dospela na vrh Mount Everesta, vrnila v London. Pač se ji je posrečilo prodreti nekoliko više, nego prejšnjim ekspedicijam — dosegla je višino 8534 m — toda deževna doba je nastopila letos proti pričakovanju prej nego običajno in ekspedicija se je morala malo pred ciljem — najvišji vrh je visok 8840 m — vrniti z gorovja. Tako ima še vedno prav raziskovalec Tiba dr. Sven Hedin, ki je izjavil, da je vrh Mount Everesta nedostopen.

Pri vsem tem je človek najvišji gori sveta vendarle že iztrgal nekaj njenih skrivnosti: iz zračnih višav. Kakor vemo, je angleška letalska ekspedicija, ki jo je vodil marquis Clydesdale,



Trije gojenci slavne sole v Cocktostersu, na Angleškem gredo k nedeljski službi božji. Kateri med njimi je naš ljubljeneec — prestolonaslednik Peter?

srečno preletela Mount Everest. Dve dvokrovni letali, v vsakem po en pilot in en opazovalec, sta se dvignili na letališču v Purneji ob Gangu. V 90 minutah sta dosegli Mount Everest, preleteli njegov vrh in ga 15 minut obkroževali, da sta imela opazovalca čas posneti vse podrobnosti veličastnega gorovja. Čez 14 dni se je posrečil še en polet.

Slike, ki so jih prinesli s teh poletov, so vzbudile največje zanimanje, ker podajajo najnazornejša pojasnila dosedanjih in bodočih plezalskih mest — saj ni dvoma, da poizkusijo svojo srečo še nadaljnje ekspedicije. Tako se je posrečilo med dru-

gim posneti greben, ki predstavlja dostop na vrh, in na katerem sta leta 1924 našla smrt Mallory in Irvine, potem ko sta bila prodrli 8600 m visoko in takó postavila planinski višinski rekord, ki ga do danes še ni nihče prekosil. Posnemanje slik je bilo skrajno mučno in naporno delo, posebno posebnih. Delati so morali stoje in se izpostavljati prazu 40 stopinj in vetru, ki je bril z orkansko brzino 50 m na sekundo. To so mogli prenesti le zato, ker so bili oblečeni v obleko, ki jo je neprestano ogrevala elektrika. Da so morali v tej višini vdihavati umeten kisik, se razume ob sebi.

Megla, ki je ležala ob prvem poletu 5800 m in ob drugem 4900 m visoko, je pospeševala razgled v najvišjih plasteh, ker je zadrževala v sebi ves prah in vse, kar more skaliti jasnost ozračja. Tako so mogli že iz razdalje 16 km napraviti enega tistih znamenitih novovrstnih posnemkov z infrardečimi ploščami, ki prodirajo plasti hlapu. Na stotine kilometrov daleč proti vzhodu in zapadu se je jasno videlo glavno pogorje Himalaje z mnogoštevilnimi gorami, ki jih doslej še ni bilo videlo v toliki jasnosti nobeno človeško oko.

Da je Mount Everest res najvišji vrh Himalaje, je že od daleč kazala dolga oblachna zastava, ki je visela na njegovi vzhodni strani. To zastavo je zapadni veter neprestano odganjal proti vzhodu, kjer se je polagoma razblinjala, a vodena para, ki se je vrtinčila iz globin, jo je neprestano obnavljala. Ta pojav moremo često opazovati tudi na najvišjih vrhovih Alp.

Važna pojasnila dajejo slike glede ustroja himalajskega pogorja. Vidi se, da ledovje po visokih vrhovih nikakor ni tako obsežno, kakor bi bilo domnevati, marveč je povsodi videti golo skalovje. Jasno so vidni znaki pogostih plazov. Prav tako je na navpičnih strminah skalovja spoznati, da so razne razkrajevalne sile že zelo razglodale vrh, ki predstavlja danes samo še razvaline nekdanjega gorskega orjaka.

Mount Everest leži na meji med neodvisno himalajsko državo Nepal in Tibetom. Obžalovati je, da je dal dovoljenje za prelet na svojem ozemlju samo nepalski maharadža, ne pa tibetanski dalai lama. Zato je bilo mogoče odkriti in izmeriti samo južna pobočja.

V tem pogledu je bila na boljšem Rutledgejeva plezalska ekspedicija (o kateri govorimo spredaj), ker je bila dobila od dalai lame pooblastilo, da prodira s tibetanske strani — kakor že pred njo ekspedicije v letih 1921, 1922 in 1924. Topografski uspehi take ekspedicije, ki se s težavo vzpenja preko ledenikov in skalnih sten, seveda znatno zaostajajo za letalčevimi, ki more z enim samim pogledom obseči na tisoče kvadratnih kilometrov. Na drugi strani pa more plezalska skupina opraviti mnogo dragocenega podrobnega dela, izvršiti meteorološka in magnetična merjenja, raziskati vode, tla, rastlinstvo, živalstvo itd. Tako se obe vrsti ekspedicij skladno izpopolnjujeta med seboj in seznanjata kulturno človeštvo z nedostopnimi in doslej neznanimi pokrajinami sveta.

Naigloblji rov na svetu

Angleška tverka Oil Weekly je dosegla pred kratkim na svojem področju v Kaliforniji, kjer se nahajajo ležišča surovega olja, bajno globino 3243 metrov. To je doslej naigloblja jama in prekaša znano jamo v Jordinu v Mehiki za 15 metrov. Tverka namerava vrtati še do globine 3555 metrov, da doseže še druge nižje ležeče plasti surovega olja.

Kako dolgo živi enodnevnicca?

Pravijo, da samo en dan, Kot mušica živi seveda samo 12 do 20 ur. Vendar je tedaj že dovršena žuželka, ki leta in je namen njenega življenja že pri kraju. Kot buba pa živi enodnevnicca več let in je v tej dobi nemalo požrešna. Življenje enodnevnicca-mušice se da umetno podaljšati. Žuželka, ki ji je sicer usojeno živeti le nekaj ur, preživi tedaj tudi več tednov.

Kako grade moderni Japonci svoje temple

V Tokiju so pravkar dovršili razkošen nov tempelj: Kukiji Honganji. V njem je prostora za 2000 ljudi in je stal 3.500.000 jenov ali nad en milijon dolarjev. Zgradba je opremljena z električnimi dvigali in služi tudi socialnim in prosvetnim namenom. V njej je zavetišče za revne otroke, javna knjižnica, pisarna javne dobrodelnosti, lekarna in buddhistična nedeljska šola.



London se pripravlja na jesensko meglo: Delavci polnijo karbidske baklje, ki v meglenih dneh gore po cestnih vogalih kot kašipoti.



Ob tregatvi v Italiji: Duhovščina blagoslovila pred kipom Matere božje pridelek. Vino je v številne kraje v Italiji edini dohodek; zato je imevno, da prošave trgatcev vsako leto kar blagosloveseje.



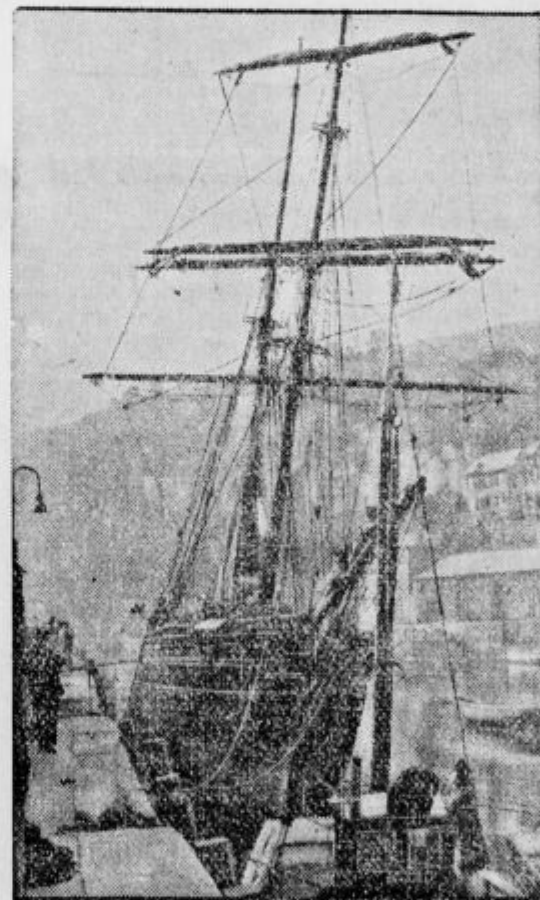
Svedi potolčki Madžare: Na lahkoatletičnih tekmah dežela je Šved Holmgren prekosil Madžara Szabo s 76:63 točkam. Navzočnih je bilo 20.000 gledalcev.

Velikodušen dar za protestantske misijone

Protestantsko semenišče v Nankingu je prejelo po pokojni miss Elli Wendell v New Yorku legat v znesku 7 milijonov dolarjev. To je dvakrat več, nego se je lani zbralo na vsem svetu za katoliške misijone. — Miss Wendell je bila nekoč na prejetu prošnjo poslala navedenemu semenišču 1000 dolarjev; na vse nadaljnje prošnje semeniškega rektorja pa sploh ni bila dala odgovora. A kakor se vidi, na semenišče le ni bila pozabila.

Pot rossitenskih štokelj

Blizu Konstanc ob Črnem morju so našli eno rossitenskih štokelj, ki se je bila na poletu proti jugu ponesrečila. Kakor znano, so bili na ptičji postaji Rossiten v Vzhodni Prusiji pridržali in opremili z znaki večje število letošnjih štokelj, ki torej še niso bile nikoli na jugu. Ko so bile stare štoklje že pred dnevi odletele, so dne 12. septembra izpustili tudi te mlade štoklje, da bi videli, po kateri poti bodo krenile. Ptičja postaja Rossiten naznanja, da so krenile mlade štoklje po natančno istem potu kakor stare in zmagale polet do Črnega morja v nepričakovano kratkem času in v najboljšem stanju.



Bivša angleška suženjska ladja »Lady of Avenel«, ki je še danes v službi. V svoji mladosti je tod in tam jadrjala pod piratsko zastavo in kupčevala s sužnji; danes vsekakor opravlja le miroljubno tovarno službo ob yorkshirski obali.

Koliko je na svetu radio-abonentov?

Na celem svetu so našli 42.900.700 rednih radio-abonentov. Ker živi na naši zemeljski obli dve milijardi ljudi, odpade potem takem na tisoč oseb 21 abonentov. Glavni del radio naročnikov ima Evropa s 464 milijonov prebivalcev in 21 milijoni aparatov. Povprečno so izračunali v Evropi na vsakih tisoč prebivalcev 45 radio naročnikov. Evropi sledi Severna Amerika s 17.500.000 radio-naročniki med 134 milijoni prebivalcev. Tu pride na vsakih tisoč prebivalcev 132 naročnikov. Azija s 100 milijoni prebivalcev in s komaj 1.650.000 abonentov je na tretjem mestu. Srednja in Južna Amerika ima le en milijon abonentov, Afrika s 145 milijoni prebivalcev pa komaj 160.000. Precej naročnikov ima Oceanija z 10 milijoni prebivalcev in 57 abonentov na vsakih tisoč oseb.

Po številu radio-naročnikov je Velika Britanija s 5.500.000 naročniki na prvem mestu. Sledi ji Nemčija s 4,5 milijoni in evropska Rusija s 3,5 milijoni naročnikov. Francija ima 2.000.000 in Italija 900.000 naročnikov. Jugoslavija je s 60.000 radio-naročniki na 19. mestu. Sorazmerno razpolaga Danska z največ radioaparati: na vsakih tisoč prebivalcev pride 150 aparatov. Najmanj pa jih ima Kitaj. Filipini in Turčija, kjer odpade na vsakih tisoč prebivalcev komaj 0,06 aparata.

Zanimivo je, ako primerjamo z navedenimi številkami tudi številke o telefonu, ki se nanašajo

na posamezne dežele. Največ jih ima seveda Amerika, kjer odpade na vsakih tisoč prebivalcev 160 telefonskih aparatov. Na drugem mestu stoji, kar je prav za prav razumljivo, Nova Zelandija s 110 aparati. Sledi Švedska z 90, Švica z 80 in Nemčija s 50 aparati. Sorazmerno najmanj telefonskih števil ima Brazilija, kjer odpadejo na vsakih tisoč prebivalcev komaj 4 telefonski naročniki.



Nanovo odkrita Holbeinova slika: Angleški kralj Henrik VIII. Slika se je bila nahajala v gradu Howard, a pokrivala jo je čez in čez nova slika. Ko so odstranili gornjo plast, so ugotovili spodaj to Holbeinovo delo. Slika izvira iz leta 1542 in spada med najlepša dela svojega mojstra. Zdaj je razstavljena v londonski galeriji.

6000 let stara sekira

V Asiatu v Arabiji so odkopali pred nedavnim sekiro, ki izvira iz dobe 4000 let pr. Kr. Sekira je bakrena, kar je skoroda nerazumljivo, ako pomislimo, da so našli doslej iz one dobe samo manjše priprave iz bakra, kakor na pr. žlice in igle, toda nikakega bakrenega orodja. Pri natančni preiskavi se je pokazalo, da vsebuje sekira 97 odstotkov bakra, nekaj cina ter malenkost arzena. Ostrina je precej trdna, kar priča, da so že tedaj poznali posebne postopke za dosego odpornejše ostrine. Ta umetna trdota se je še do danes ohranila.

Luč in zvočnik v prometni službi

Soferji težkih avtomobilov niso v stanju razločiti signalov osebnih vozil, ki se nahajajo zadaj in bi jih rada prehitela. Novi francoski prometni zakon predpisuje za vse tovarne avtomobile posebne fotozvočnike, ki bodo obvezni po 1. januarju leta 1934. Ta zadaj nameščen aparat vsebuje fotoelektrično stanico, ki takoj ujame luč svetilnik drugega vozila. Ta odsev sproži zvočnik oziroma ojačevalec glasu. Sofer sliši močno zategnjeno svarilo, ki prihaja izpod njegovega sedišča in takoj ve, da mora napraviti prostor drugemu, hitrejšemu vozu.



God »Bruselskega pobiča«: Tale sohica stoji na cestnem vogalu blizu glavnega trga v Bruslju. Bruseljani ravnaio z njo kakor z živim bitiem in je ob vseh prazničnih prilikah oblačijo v posebno slovesna oblačila. Za god so letos »Manneken-Pis« napravili celo v vojaka.

kakva rekonstruirati na proces, naredjen
kao, da nam je iz približno 1.808 ohranjen
manje Dalmatinske Stranke, referentna za dalj
mnoštve zadane pri Vladi Kraljevine Italije
Mladici, ki predlagala ustanovitve posebne države
na vzhodni obali, jedrasta in ki je podlegla
politični pomni jeziku, etnosti, jeziku
Slovanstva. Pri ustanovitvi Italije se postve
na postojnost moment sploh ne prija je postve

oposito, Phelim, a če greste z nami, se
dvojbo za vas. Lahko bi potovali, s čimer
koristni,ε

